

SAMLAD SATSNING PÅ FINANSIELL SEKTOR
– en gemensam grund

FINANSMARKNADSRÅDET

Finansmarknadsrådets uppdrag och arbete

Finansmarknadsrådet är tillsatt av regeringen med uppdraget att *främja utvecklingen av den finansiella sektorn och stärka Stockholms roll som finansiellt centrum*. Enligt direktiven ska rådet

- identifiera utvecklingstendenser och kritiska faktorer för den finansiella sektorns funktion och utveckling
- analysera och utvärdera den nationella och internationella politiken på området
- löpande ge råd åt regeringen, särskilt kring långsiktiga strategiska frågor.

Medlemmar i rådet:

Ordförande: Kerstin Hessius, VD för tredje AP-fonden

Hans-Erik Andersson, f.d. VD Skandia

Magnus Dahlquist, föreståndare för Swedish Institute for Financial Research (SIFR) och professor i finansiell ekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm

Karin Forseke, ämnessakkunnig finansdepartementet, styrelseledamot FSA Storbritannien

Karl-Olof Hammarkvist, ekon. dr och docent i företagsekonomi, HHS

Lars Hörngren, chefsekonom Riksgälden

Gent Jansson, chefsjurist och biträdande generaldirektör på Finansinspektionen

Harry Klagsbrun, senior partner EQT

Carl-Eric Ståhlberg, styrelseordförande i Swedbank

Expert Finansdepartementet Sonja Daltung

Utredningssekreterare Camilla Ferenius.

TEMARAPPORT Nr 1

**Samlad satsning på finansiell sektor
– en gemensam grund**

FINANSMARKNADSRÅDET

Förord

Finansmarknadsrådet har fått i uppdrag att ge råd som ska syfta till att främja utvecklingen av den finansiella sektorn i Sverige och stärka Stockholms roll som finansiellt centrum. Sverige med Stockholm som finansiellt centrum har redan idag en förhållandevis stark position i Östersjöregionen. Den finansiella serviceindustrin utgör blodomloppet i ekonomin genom att den underlättar och effektiviserar handel och investeringar. Kraven på konkurrenskraft i finansiella centra är samtidigt stora eftersom vi lever i en global ekonomi där framför allt kapital är lätttröligt, men även arbetskraften börjar flytta över gränserna. Ett finansiellt centrum måste hela tiden utvecklas för att behålla och stärka sin position. Det kräver att alla beslutsfattare arbetar systematiskt med åtgärder för att förbättra effektivitet och konkurrenskraft i den finansiella sektorn i ett långsiktigt perspektiv.

Finansmarknadsrådet har varken mandat eller resurser att vidta åtgärder. Vår uppgift är att lägga fram förslag på åtgärder, riktade till olika beslutsfattare, som bidrar till utvecklingen av den finansiella sektorn och till att förbättra förutsättningarna för att stärka finanssektorns långsiktiga konkurrenskraft. I direktiven framgår att rådet för att stimulera till en bred debatt ska ge förslag på åtgärder inom hela den finansiella sektorn och inte begränsa sig till åtgärder som staten råder över. Rådets arbete det första året beskrivs kortfattat i bilaga 3.

Första delen av rådets första temarapport beskriver de faktorer som bedöms som viktiga för den finansiella sektorns konkurrenskraft, samt hur Sverige står sig avseende de faktorerna. Exempel på väsentliga faktorer är tillgång till kvalificerad personal och kvalitet på forskning och utbildning, reglering, tillsyn och skattesystem. Rådets ser det som sin huvuduppgift att återkomma med analys av och rekommendationer avseende kritiska faktorer i senare temarapporter.

För att ha möjlighet att åstadkomma de förändringar som är nödvändiga är det dock av största vikt att det finns en gemensam strävan. Ska den finansiella sektorn i Sverige ha förutsättningar att långsiktigt förbli internationellt konkurrenskraftig är det avgörande att alla aktörer - företagen i branschen, akademi, myndigheter, riksdag och regering - samlar krafterna.

Andra delen av rapporten fokuserar därför på att ta reda på om det finns förutsättningar för en sådan samlad satsning. I två attitydundersökningar har efterfrågats olika intressenter uppfattning om vilka faktorer som är väsentliga för en finansplats och hur de bedömer den svenska finanssektorn avseende dessa faktorer. Möjligheterna och viljan att verka för förbättringar påverkas rimligen av hur viktig man tycker branschen är för resten av samhället och vilket förtroende man hyser för branschen. Därför behandlas även de olika intressenternas

inställning till den finansiella sektorns betydelse och vilket förtroende de hyser för sektorn.

Utifrån slutsatserna av denna analys presenterar rådet en handlingsplan innehållande ett antal rekommendationer vars primära syfte är att förbättra de grundläggande förutsättningarna för en samlad satsning för att stärka den finansiella sektorn. Det handlar i huvudsak om ökade krav på politiska beslutsfattare att sätta sig in i den komplexa sammansättningen av olika faktorer som är grundläggande för framgång för ett finansiellt centrum och att genom närmare samverkan med branschen skapa mer stabila och förutsebara spelregler för marknadens aktörer, samt förtroendebyggande relationer. Branschen måste samla resurserna och ta på sig ett större ansvar för att driva gemensamma frågor. För att de politiska beslutsfattarna ska ha möjligheter att genomföra nödvändiga åtgärder (och motverka regleringstryck i motsatt riktning) krävs stöd från den allmänna opinionen. Detta betyder i sin tur att branschen och staten har ett gemensamt intresse av att allmänhetens grundläggande kunskaper i finansiella frågor liksom deras förtroende för branschen stärks. Rådet har i sitt arbete tagit som utgångspunkt tre attitydundersökningar som genomförts under 2006, den samlade erfarenheten i rådet samt internationella förebilder.

Kerstin Hessius
ordförande

Hans-Erik Andersson

Magnus Dahlquist

Karin Forseke

Karl-Olof Hammarkvist

Lars Hörngren

Gent Jansson

Harry Klagsbrun

Carl Eric Ståhlberg

/Camilla Ferenius

Innehåll

1. Värdet av en stark finansiell sektor	7
1.1 Blodomloppet i ekonomin	7
1.2 Den finansiella sektorns direkta bidrag.....	8
1.3 Stockholms potential som internationell finansplats	10
1.4 Utvecklingstrender	12
2. Strategiska faktorer för sektorns framtid.....	13
2.1 Vilka faktorer är viktiga?	13
2.2 Kritiskt förbättringsbehov	17
3. Förutsättningar för en samlad satsning.....	23
3.1 Samsyn om sektorns förutsättningar	24
3.2 Förtroende	29
4. Handlingsplan för att skapa förutsättningar för en samlad satsning på finanssektorn i Sverige	37
4.1 Samordning för att bättre säkra ett konkurrenskraftigt regelverk.....	39
4.2 Samordning och förstärkning av branschorganisationerna	41
4.3 Gemensam utbildningsinsats för allmänheten	45
4.4 Koordinera svenska ”främjande-insatser”	49
4.5 Slutkommentar	49

Bilagor (finns tillgängliga att ladda ner på Finansmarknadsrådets hemsida www.finansmarknadsradet.se):

Bilaga 1. Attitydundersökning med allmänheten 2007.

Bilaga 2. Finansiell folkbildning – ett exempel från Storbritannien.

Bilaga 3. Finansmarknadsrådets årsredogörelse 2006/07.

Bilaga 4. Direktiv

1. Värdet av en stark finansiell sektor

1.1 Blodomloppet i ekonomin

Den finansiella sektorn är av stor betydelse för landets ekonomiska tillväxt och en förutsättning för framtida välfärd.¹ Det finansiella systemet kan liknas vid ett blodomlopp i det moderna samhället och är en förutsättning för att företag effektivt ska kunna ta betalt och betala, låna kapital för att investera och expandera, omfördela risk och försäkra sig. Ett väl fungerande finansiellt system främjar tillväxt och sysselsättning genom att det leder till lägre risker och därigenom sjunker kostnaderna för produktionen av varor och tjänster.

Finansmarknaden har även en stor betydelse för alla människor i samhället genom att den erbjuder verktyg för att omfördela risker och konsumtion över tiden. Unga kan ta lån för att studera, nybildade familjer kan skaffa sig en bostad, genom pensionssparande kan ålderdomen tryggas och konsekvenserna av oförutsedda händelser kan begränsas genom försäkringar. Det indirekta bidraget är inte helt lätt att uppskatta, men finansiella tjänster genomsyrar vår vardag på ett sådant sätt att det är svårt att föreställa sig hur livet skulle te sig i ett samhälle utan en utvecklad finansiell sektor. Siffrorna nedan talar sitt tydliga språk.

Alla berörs

- Ett svenskt hushåll har i snitt 818 000 kronor i bostadslån. I Stockholm är det genomsnittliga beloppet 1 250 000 kronor.
- En genomsnittlig svensk har ett banksparande på ca 68 600 kronor.
- Varje år görs 316 miljoner transaktioner på Bankomat/Minuten.
- Varje dag förmedlas ca 3,6 miljoner transaktioner av Bankgirot.
- 77 procent av svenskarna sparar i fonder och 94 procent om PPM-fonderna inkluderas. 70 procent av alla barn har fonder.
- 61 procent av svenskarna pensionssparar privat, vilket är högst i Norden.
- En svensk har i snitt ett försäkringssparande på motsvarande 71 500 kronor.
- Drygt 4,5 miljoner hem, 580 000 fritidshus och 278 000 båtar är försäkrade i Sverige. Ca 5,7 miljoner motorfordon har den obligatoriska trafikförsäkringen.

Källa: Bankföreningen, Försäkringsförbundet, Sveriges riksbank: Den svenska finansmarknaden 2006.

¹ För en grundläggande genomgång av den finansiella sektorns roll och bidrag hänvisar vi till Finansmarknadsutredningen SOU 2000:11, t ex bilaga 2 Lundgren, Den finansiella sektorns samhällsekonomiska betydelse.

1.2 Den finansiella sektorns direkta bidrag

Ett inhemskt finansiellt centrum bidrar till substantiell ekonomisk tillväxt, direkt och indirekt jobbskapande samt betydande skatteintäkter för staten. Den finansiella sektorn bidrar direkt till Sveriges ekonomi genom att den svarar för ca 4 procent av Sveriges BNP, vilket är i nivå med exempelvis byggindustrin eller fastighetsförvaltning. I kärnverksamheten sysselsätter den uppskattningsvis 100 000 personer.

Dessa siffror visar dock inte hela bilden av det man i dagligt tal inkluderar i finanssektorn. I den officiella statistiken (SCB) delas finansiell verksamhet upp i ²

- bankverksamhet och andra kreditinstitut
- försäkringsföretag och
- serviceföretag till finansiell verksamhet.

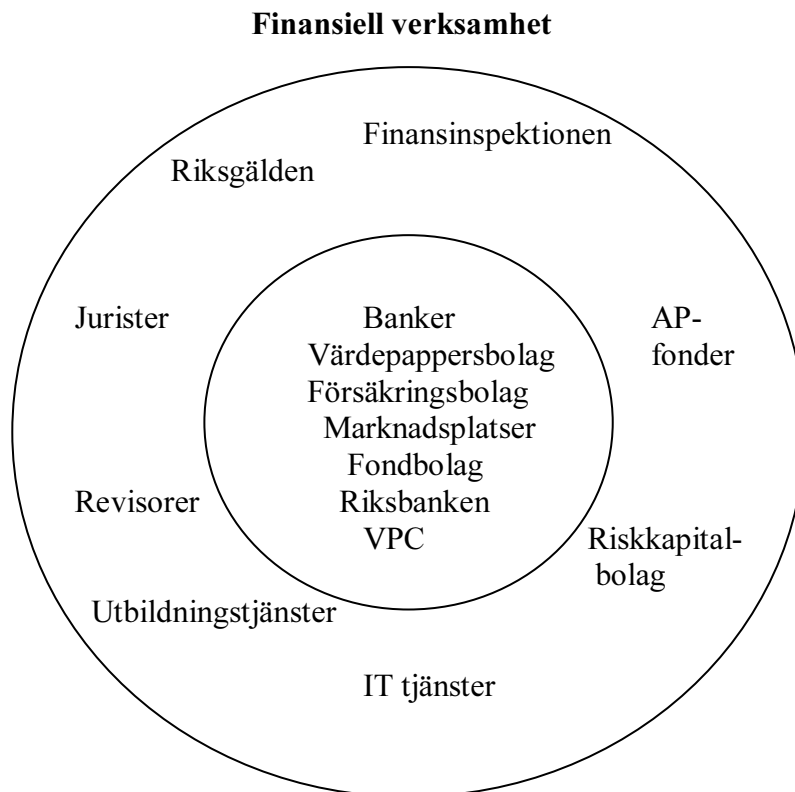

Bild 1: Finansiell sektor i Sverige. Källa: Stockholm Business Region. Business Arena Stockholm 2007.

² Enligt SNI 2002 avser detta huvudgrupperna 65, 66, 67.

De institutioner som inkluderas är banker, kreditmarknadsföretag, försäkringsföretag, värdepappersbolag, värdepappersfonder/fondbolag, marknadsplatser för handel med värdepapper, övriga finansiella stödverksamheter (VPC etc.) samt Riksbanken. Det som dock inte är inräknat i statistiken, men som man i dagligt tal inkluderar i finansiell sektor är statliga myndigheter som Riksgälden, Finansinspektionen och aktörerna i socialförsäkringssystemet (t.ex. Premiepensionsmyndigheten och AP-fonderna).³ Förutom dessa är riskkapitalbolagen en allt viktigare finansieringskälla till växande företag i olika faser. Den svenska riskkapitalsektorn är relativt sett den tredje största i världen med investeringar som motsvarar drygt 1 procent av BNP.⁴

Den finansiella sektorn bidrar även med indirekt sysselsättning genom att vara stora köpare av kringliggande tjänster som jurist-, revisions-, konsult- och IT-tjänster. En uppskattning är att finansiell sektor står för mellan 20 och 30 procent av omsättningen i dessa sektorer.⁵ I USA visar mätningar att varje finansjobb motsvaras av två ytterligare i andra branscher.⁶

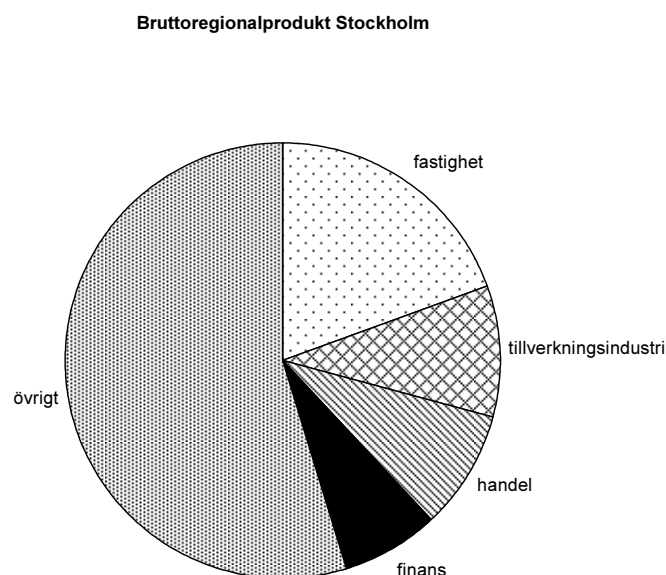

Bild 2. Stockholms största sektorer fördelning på förädlingsvärde. Källa: Nationalräkenskaperna, 2004.

I Sverige är finanssektorn koncentrerad till Stockholm. Där är den en av de viktigaste branscherna och den står för ca 11 procent av förädlingsvärdet och 5

³ Premiepensionssystemet inkluderat i finansiell sektor från 1 mars 2007, efter ett beslut av EU:s statistikmyndighet Eurostat.

⁴ USA högst. Storbritannien enda land i Europa som ligger över Sverige (1,33 procent). Övriga långt efter med ett EU-snitt på 0,42. Källa EVCA Yearbook 2006.

⁵ The Competitive Position of London's Financial Services, Final Report, The City Research Project, London Business School, March 1995.

⁶ McKinsey Report 2007, Sustaining New York's and the US' Global Financial Services Leadership.

procent av jobben. Dessutom tillkommer de ovan nämnda statliga myndigheterna som alla är lokaliserade till Stockholm. Finanssektorn är dessutom en viktig exportnäring. År 2005 genererades 40 procent av storbankernas vinster i utlandet.

- Sverige är världsledande då det gäller att erbjuda banktjänster på Internet. På konsumentsidan finns 5,8 miljoner internetbankkunder.
- De icke-finansiella företagen har upplåning i svenska kreditinstitut som 2005 uppgick till 1 320 miljarder kronor.
- De icke-finansiella företagen har upplåning i form av obligationer och certifikat som 2005 motsvarade 380 miljarder kronor.
- De svenska riskkapitalbolagen har tillgång till kapital som 2005 uppgick till ca 266 miljarder kronor, varav 134 miljarder var investerade i portföljbolag.
- Det finns 125 banker i Sverige, varav 24 är utländska bankfilialer. Bankerna har ca 1 900 bankkontor i Sverige.
- 40 % av storbankernas resultat kommer från verksamhet utanför Sverige.
- I Sverige verkar idag ett sjuttioal fondbolag som tillsammans med utländska fondbolag erbjuder sparande i ca 2 500 fonder.
- Den nordiska börserna, OMX, är den femte största i Europa avseende transaktioner, men nummer två avseende obligationshandel (Danmark) och nummer tre avseende derivathandel.
- Stockholmsbörsen är störst av de nordiska börserna och värdet har ökat med 108 procent mellan 1996 och 2005. Marknadsvärdet uppgick 2005 till 3 507 miljarder kronor, dvs 1,3 gånger BNP.
- Stockholmsområdet har tre universitet med undervisning och forskning inom finansområdet. År 2005 fanns inom Mälardalsområdet 11 000 heltidsstuderande med inriktning på ekonomi.
- Enligt Financial Times har Handelshögskolan i Stockholm Europas bästa masterutbildning inom finans och redovisning.

Källa: Bankföreningen, Försäkringsförbundet, Stockholm Business Region, Sveriges Riksbank: Den svenska finansmarknaden 2006.

1.3 Stockholms potential som internationell finansplats

Rådet har i uppdrag att främja utvecklingen av den finansiella sektorn och stärka Stockholms roll som finansiellt centrum. Detta leder naturligt till ett mål att ha en så omfattande produktion av finansiella tjänster i landet som möjligt.⁷ Rådet inkluderar i begreppet svensk finansiell sektor finansiella företag som bedriver produktion i Sverige, oavsett om de är svenska eller utländska.

⁷ Finansmarknadsutredningen SOU 2000:11 lade fokus på tillgångsperspektivet, dvs det spelar ingen roll var tjänsterna produceras så länge konsumenterna har tillgång till dem.

Målet är att ha en så omfattande produktion av finansiella tjänster i landet som möjligt.

Det krävs en kombination av svenska och utländska producenter i Sverige. Svenska företag behövs eftersom de ger stabilitet. En bas av lokala aktörer har också den effekten att den bidrar till att kvalificerade kringtjänster etableras i Sverige. Motsatsen skulle vara om det bara fanns stora globala aktörer i Sverige. Då blir konsumenterna sårbara eftersom den svenska marknaden bara blir en marginalverksamhet för de globala aktörerna. Det är osäkert om den svenska marknaden prioriteras och får kvalitet och risken finns att Sverige som är en liten marknad lämnas i sticket om det globala företaget får problem. Utländska finansiella producenter behövs också i Sverige, då fler utländska aktörer ger ökad konkurrens och därmed bättre kvalitet till kunderna. Stockholm måste vara en attraktiv etableringsort för både svenska och utländska finansiella producenter.

Stockholm ska vara den naturliga platsen att etablera sig på för finansiella producenter med verksamhet i Norden Baltikum.

Det finns idag två globala finansplatser, New York och London. När det gäller den tekniska utvecklingen finns krafter som verkar i olika riktningar. Å ena sidan gör tekniken att verksamheten kan drivas var som helst och inte behöver ske på någon av de större platserna. Å den andra innebär teknikutvecklingen också att ett centrum kan nå ut till en större marknad, mätt i geografiska termer.

Det är inte nödvändigtvis så att finansmarknaden måste koncentreras till ett fåtal megacentrum i världen, utan det finns också utrymme för ett antal andra platser som lyckas genom att specialisera sig i olika dimensioner. Dels är mycket av konkurrensen fokuserad på specifika tjänster och kan hamna i nischcentrum, främst beroende på regler, traditioner och andra nationella särdrag (som t. ex. Zürich för privat banking) och dels kan centrum komplettera varandra för vissa tjänster istället för att konkurrera.⁸ Det finns även finansplatser som är stora genom att de betjänar omfattande inhemska marknader. De mest kvalificerade verksamheterna tenderar dock att koncentreras globalt till ett fåtal finansplatser.

Samarbete inom regionen är en förutsättning för att Norden och Baltikum ska utgöra en tillräckligt stor marknad och kunna attrahera extern finansiell verksamhet till regionen. Genom att skapa ett starkt finansiellt centrum i regionen som kan konkurrera med andra internationella marknadsplatser gynnas hela regionens finansiella sektor. I jämförelse med storstäder i övriga regionen har Sverige redan ett antal **positiva grundförutsättningar** som utgångspunkt.

- Sverige och Stockholmsregionen har störst folkmängd, mest kritisk massa.

⁸ The City Research Project. The Competitive Position of London's Financial Services, Final report, March 1995.

- Stockholm ligger geografiskt centralt placerat i regionen.
- Den tidiga avregleringen har givit ett försprång. Sverige har länge haft öppna gränser och släppte tidigt in utländska banker. Det har lett till att svenska banker är vana att vara konkurrensutsatta och att de därmed ökat sin kostnadseffektivitet.
- I Sverige finns stora internationellt verksamma företag, dvs. krävande kunder som pressar finansbranschen att bli allt bättre. Av de drygt fyrtio Fortune 100-företag som har sina huvudkontor i Norden samt Baltikum är två av tre placerade i Sverige och framför allt i Stockholm.⁹
- Majoriteten av nordiska finanshus, vilka säljer tjänster internationellt, har förlagt sina huvudkontor i Sverige.

Stockholm har därmed goda förutsättningar att spela en ledande roll som finansiell motor i Norden Baltikum.

Stockholm har goda förutsättningar att spela en ledande roll som finansiell motor i Norden Baltikum.

Idag rankar de svenska finansiella beslutsfattarna Londons och Frankfurts långsiktiga förutsättningar för tillväxt högre än Stockholms, medan de övriga nordiska huvudstäderna hamnar lägre. Förutsättningar bedöms finnas för att Stockholm ska bli en viktigare finansplats för övriga Norden och Baltikum, men man ser inte samma goda förutsättningar att utgöra det finansiella huvudcentrumet för Polen och Ryssland.¹⁰

Ambitionen kan därför inte vara att Stockholm ska utmana London som ett av världens globala finanscentrum, utan att Stockholm ska fortsätta att vara en stark nod i norra Europa.

1.4 Utvecklingstrender

Även om Sverige med Stockholm som finansiellt centrum idag har en förhållandevis stark position i Östersjöregionen och en potential att utvecklas ytterligare, kan denna position inte tas för given. Den globala ekonomin utvecklas snabbt med omfattande och fundamentala förändringar av ekonomisk aktivitet, vilket innebär både hot och möjligheter för den svenska ekonomin. Framför allt talar man om fyra utvecklingstendenser:

⁹ Stockholm Business Region. Business Arena Stockholm 2007.

¹⁰ Prospera Research AB på uppdrag av samarbetsprojektet Finansplats Stockholm, våren 2006. Bakom projektet står Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation, Finansförbundet, Fondbolagens förening, OMX, Stockholms Handelskammare, Stockholm Business Region, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Försäkringsförbund och VPC.

1. tillväxt i utvecklingsländer,
2. hårdare global konkurrensen med mer integrerade marknader och kortare produktlivscyklar,
3. teknologiutveckling och
4. demografiska förändringar.

Den finansiella sektorn står här för flera utmaningar. Den ska i sig hantera de nya krav som ovanstående utvecklingstendenser medför på sektorn som t. ex. ändrat sparbeteende, efterfrågan på nya tjänster och distributionsformer, ökad konkurrens och branschglidning. Den ska också klara av att underlätta för andra branscher genom att utveckla finansiella tjänster för att ge svenskt näringsliv bästa möjliga förutsättningar att hantera utvecklingen. Förändringstrycket gör att det inte går att nöja sig med hur situationen är idag. För att bibehålla sin konkurrenskraft måste verksamheten ständigt förbättras.

Förbättringar krävs för bibehållen konkurrenskraft!

Stockholms (och Sveriges) utgångsläge är således tämligen gott. Utvecklingen går dock mycket snabbt på det finansiella området och förutsättningar förändras. I många europeiska länder pågår arbete med att aktivt stärka den finansiella sektorn. Att inte göra någonting innebär *inte* status quo, utan att Stockholms roll marginaliseras. För att klara den internationella konkurrensen och värna och stärka Stockholms roll som finansiellt centrum är det nödvändigt att strukturerat förbättra de förutsättningar som är mest kritiska för en finansplats. Vi ser det som rådets främsta uppgift att identifiera och föreslå långsiktiga åtgärder kring kritiska faktorer för finanssektorns utveckling.

Vi ser det som rådets främsta uppgift att identifiera och föreslå långsiktiga åtgärder kring kritiska faktorer för finanssektorns utveckling.

2. Strategiska faktorer för sektorns framtid

2.1 Vilka faktorer är viktiga?

Om Sverige och Stockholm i jämförelse med övriga Östersjöregionen har ett antal positiva grundförutsättningar, så har Sverige tyvärr inte samma goda utgångsläge i relation till konkurrerande europeiska finansplatser. När det gäller naturgivna förutsättningar som vi inte kan påverka, har Sverige istället ett antal uppenbara nackdelar (geografiskt läge, ett litet språk, en liten valuta, klimat). Med detta i bagaget har Sverige inte råd att ha mediokra förutsättningar på övriga områden, utan måste kompensera genom att ligga i topp på de faktorer som vi faktiskt kan göra något åt!

Det finns en mängd förutsättningar som påverkar en finansiell sektors utvecklingsmöjligheter och det gäller att fokusera på dem som ger mest effekt på den internationella konkurrenskraften. Vilka faktorer är då det?

Den finansiella Business-to-Business-marknaden

De finansiella företagen representerar en mycket bred och differentierad sektor som innefattar vitt skilda verksamhetsgrenar (bostadslån, pensionssparande, sakförsäkringar, investeringsbanker, värdepappershandel etc.). Dessa verksamhetsområden skiljer sig markant avseende lönsamhet, komplexitet, kunder, tillväxt och utsatthet för internationell konkurrens. Därmed skiljer sig också synen på vilka förutsättningar som är viktiga och kraven på hur väl dessa måste fungera.

För att kunna bedöma vilka faktorer som är mest effektiva att åtgärda är det betydelsefullt att göra en distinktion mellan den finansiella privatmarknaden och den finansiella Business-to-Business marknaden (B2B-marknaden). Med privatmarknaden avses här produkter och tjänster som vänder sig till allmänheten i form av privatpersoner eller små- och medelstora företag. Detta avser ofta standardtjänster och kunderna har generellt ingen finansiell utbildning och hamnar därmed i ett kunskapsunderläge gentemot säljaren. Med B2B-marknaden avses produkter och tjänster som vänder sig till andra finansiella företag, institutionella placerare och kommuner eller storföretag som har egna finansavdelningar med finansiellt utbildad personal. Genom mer krävande och kunniga kunder krävs det inom de verksamheter som vänder sig till B2B-marknaden personal med högre kvalifikationer än för privatmarknaden. Även om det förekommer standardprodukter finns det i många fall behov av nya skraddarsydda lösningar. Det är på B2B-marknaden som kraven ställs och innovationer och produktutveckling sker. I fortsättningen kallar vi denna B2B-marknad även för "proffsmarknaden".

De verksamhetsgrenar som vänder sig till professionella kunder har allmänheten begränsad erfarenhet av och därmed också sämre förståelse för, vilket kan påverka den allmänna opinionens stöd för föreslagna åtgärder. Förbättringar för B2B-marknaden kommer i senare led dock även allmänheten till godo på olika sätt. Det är främst i detta marknadssegment som innovation och utveckling sker i finanssektorn. Dessa tjänster till professionella kunder utgör (i ett eller flera led) i många fall förutsättningar för att finansiella företag ska kunna erbjuda allmänheten prisvärda tjänster, t ex genom att ge företag tillgång till likviditet och möjligheter att minska och sprida risker. Ett annat exempel är att nya produkter och distributionsformer på privatmarknaden ofta har sitt ursprung i produkter från B2B-marknaden som senare omvandlats/anpassats till privatkunder.

Internationell konkurrens och utvecklingspotential

För traditionella finansiella tjänster riktade mot allmänhet är lokalkännedom viktigt. Det är även en styrka att vara lokalt förankrad genom att kunderna är mer benägna att lita på välkända inhemska aktörer. Denna verksamhet är därför naturligt regional. De professionella kunderna är mer kvalificerade och krävande och köper tjänster även internationellt. Denna typ av tjänster tenderar att domineras av ett fåtal större lokala aktörer men också av många globala aktörer och är därmed utsatta för mycket skarp internationell konkurrens. Det är viktigt att Sverige bibehåller produktion av proffstjänster då en utflyttning av kvalificerad finansiell verksamhet innebär en utarmning av innovation och utveckling för hela sektorn. Lokaliseringen av kvalificerade finansiella tjänster får också följd effekter avseende lokaliseringen av de kvalificerade delarna av kringtjänsterna.

Exempelvis traditionella banktjänster och sakförsäkringar är numera mogna branscher i hela Östersjöregionen. Tillväxten och utvecklingspotentialen finns snarare i den finansiella B2B-marknaden med mer kvalificerade och lönsamma sektorer som investment banking, private equity och trading. Om man menar allvar med ambitionen att Stockholm ska vara en finansiell nod i norra Europa krävs förutsättningar som gör de finansiella marknaderna i Sverige internationellt konkurrenskraftiga inom dessa högkvalificerade områden. Rådet anser att de faktorer som är mest kritiska att åtgärda är de faktorer som är avgörande för den finansiella B2B-marknadens utveckling.

Rådet anser att de faktorer som är mest kritiska att åtgärda är de faktorer som är avgörande för den finansiella B2B-marknadens utveckling.

För att åstadkomma en vilja att främja B2B-marknaden är det nödvändigt att finansbranschen aktivt arbetar för att ge allmänheten (samt politiker och media) mer kunskap om B2B-marknadens viktiga roll, vilket vi återkommer till senare i rapporten.

Viktiga faktorer för en attraktiv finansplats

Rådet fokuserar på de förutsättningar som är mest avgörande för den starkt konkurrensutsatta B2B-marknaden. Under rådets diskussioner har tre kritiska faktorer ständigt återkommit: legitimitet, ett konkurrenskraftigt skattesystem och en förmåga att attrahera ”the best and the brightest”.

I en undersökning riktad till finansiella beslutsfattare våren 2006 fick dessa bedöma vilka faktorer som är viktiga för att göra en finansplats attraktiv.¹¹ Faktorerna identifierades först genom djupintervjuer och sedan fick 120 finansiella beslutsfattare bedöma vikten för respektive faktor med betyget 5 som mycket viktigt och 1 som helt oväsentligt. Observera att dessa beslutsfattare

¹¹ Prospera Research AB på uppdrag av samarbetsprojektet Finansplats Stockholm, våren 2006.

representerar både företag med fokus på privatmarknad och de med fokus på en B2B-marknad, men också ett urval av beslutsfattare från ”kringtjänster”.¹² Femton faktorer utpekades som särskilt viktiga för att en finansplats ska vara attraktiv (dvs. ett produktionscenterperspektiv); se bild 3.

De faktorer som bedömdes som viktigast för att en finansplats ska vara attraktiv var:

- förmågan att attrahera personal
- ett konkurrenskraftigt regelverk
- hög etik
- hög IT-mognad
- hög aktivitet i handeln (likviditet, red. anmärkning)

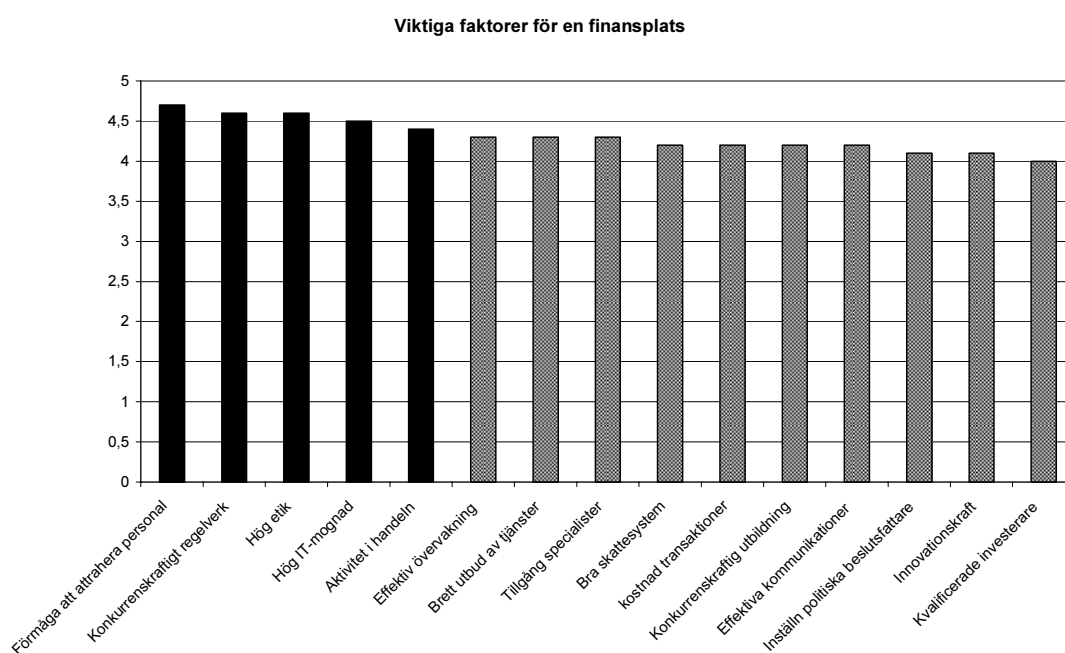

Bild 3. Viktiga faktorer. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm, 2006.

De andra faktorerna av betydelse är effektiv övervakning, brett utbud på tjänster, tillgång på specialister, bra skattesystem, kostnaden för transaktioner, konkurrenskraftig utbildning, effektiva kommunikationer, inställning hos politiska beslutstare, innovationskraft samt kvalificerade investerare i nämnd ordning. Alla dessa faktorer har värderats till 4 eller högre på en skala från 1 till 5.¹³

¹² De intervjuade representerade banker/pensionsförvaltare/bostadsinstitut 13 procent, fondbolag/kapitalförvaltningar/pensionsförvaltare/försäkringsbolag 26 procent, fondkommissionärer/investmentbanker 21 procent, Mest omsatta/storföretag/ investmentbolag/PE bolag 17 procent, Kringtjänster (revisionsbyråer, affärsjurister, finansiell information, pr, rekrytering) 16 procent, Övriga (marknadsplatser, avveckling, registrering, myndigheter) 7 procent.

¹³ Övriga faktorer med värdering mellan 3,6 och 3,9 var efterfrågan hos allmänheten, bra nätverk, närvaro internationella leverantörer, samspel näringsliv och utbildning, kompetens finansiell forskning och bra livskvalitet. Av de utvalda faktorerna bedömdes allmänhetens inställning, kostnad att driva verksamhet, närvaro av storföretagens huvudkontor och attraktiva lokaler som minst väsentliga för en finansplats, även om

De viktigaste faktorerna för att en finansplats ska vara attraktiv att driva verksamhet på är förmåga att attrahera personal, ett konkurrenskraftigt regelverk och hög etik och moral.

Internationellt håller man med!

Resultaten från undersökningen överensstämmer väl med resultat från liknande undersökningar i andra länder. Även amerikanska och brittiska beslutsfattare inom finansiell sektor sätter tillgång till kvalificerad arbetskraft, förståelse från offentliga beslutsfattare och god reglering som de absolut viktigaste faktorerna.¹⁴ Även i de internationella undersökningarna klassas ett bra skattesystem som en relativt viktig faktor. Då ska man betänka att de främst avser bolagsskatt då man i flertalet fall inte har förmögenhetsskatt eller höga inkomstskatter att beakta. En faktor som kommer upp i brittiska och amerikanska undersökningar är vikten av nationell säkerhet och ett bra immigrationssystem för att kunna rekrytera internationell arbetskraft. Dessa faktorer har inte nämnts som väsentliga i de svenska undersökningarna. Avseende den första faktorn, nationell säkerhet, är det kanske något vi tar för givet i Sverige, men som faktiskt kan vara en konkurrensfördel. I det andra fallet, immigration, skulle en tolkning kunna vara att det inte finns tillräckligt goda förutsättningar för att attrahera internationell kompetens, utan fokus ligger snarare på att bättre kunna behålla kompetensen. Detta mot bakgrund av att Sverige i stor utsträckning exporterar kvalificerad kompetens.

2.2 Kritiskt förbättringsbehov

I undersökningen bland finansiella beslutsfattare våren 2006 angav de inte bara hur viktiga olika faktorer är för att en finansplats ska vara attraktiv, utan även hur väl de olika kriterierna stämmer in med Stockholm som finansplats.¹⁵ Vissa av de viktiga faktorerna upplevs stämma väl in på Stockholm, medan andra faktorer får lågt betyg.¹⁶

också dessa fick en vikt över tre. Faktorn Förutsättningar för tillväxt har rensats bort för att undvika dubbelbedömning då den utifrån kommentarerna var ett samlingsbegrepp för främst skatteregler och inställning politiker, vilka behandlas var för sig.

¹⁴ McKinsey, Sustaining New York's and the US' Global Financial Services Leadership, 2007. The City Research Project, The Competitive position of London's Financial Services, Final report, March 1995.

¹⁵ 5=stämmer mycket bra, 1= stämmer inte alls. I denna tabell visas endast de av faktorerna som i samma undersökning klassades som viktiga. Prospera Research AB på uppdrag av samarbetsprojektet Finansplats Stockholm, våren 2006.

¹⁶ I Finansmarknadsutredningen (SOU 2000:11) identifierades ett till viss del annat urval av faktorer. Sedan dess har också en del förutsättningar förändrats generellt, bl a genom att andra länder hunnit ikapp oss gällande några av de fördelar vi då hade och genom att vissa svagheter har åtgärdats. Det kan emellertid konstateras att skatter och legitimitet identifierades som svaga faktorer i Finansmarknadsutredningen och de kvarstår som svaga än idag.

Stämmer med Stockholm (styrka)	Stämmer någorlunda väl in på Stockholm (medel)	Stämmer inte in på Stockholm (svaghet)
<ul style="list-style-type: none"> • hög IT-mognad • hög aktivitet i handeln • brett utbud av tjänster • hög etik 	<ul style="list-style-type: none"> • konkurrenskraftigt regelverk • god tillgång till specialister • effektiva kommunikationer • effektiv övervakning • innovationskraft i utvecklingen • låga kostnader för transaktioner/ affärer • konkurrenskraftig utbildning • förmåga att attrahera personal 	<ul style="list-style-type: none"> • positiv inställning hos politiska beslutsfattare • bra skattesystem

De största behoven av förbättring är där **prestationsgapet** (skillnad mellan vikt och värdering) är stort samtidigt som faktorerna bedöms som mycket viktiga för sektorn; se bild 4.

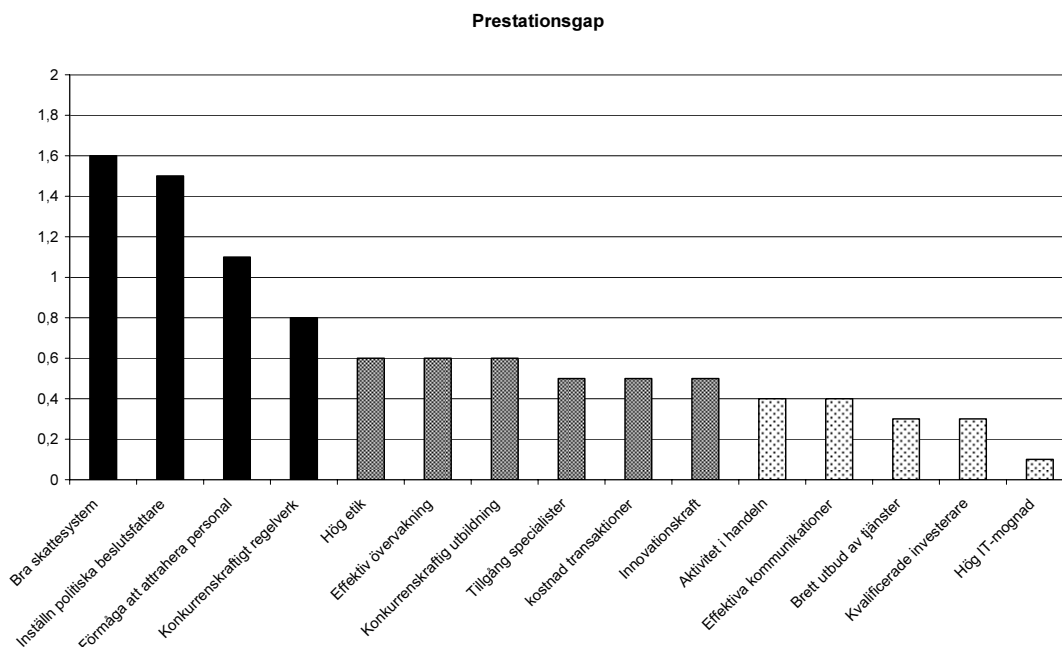

Bild 4. Skillnad mellan hur viktig en faktor anses vara (se bild 3) och hur väl denna faktor stämmer in med Sverige.

De faktorer som i undersökningen sämst lever upp till kraven är:

- Bra skattesystem
- Inställning hos politiska befattningshavare

- Förmåga att attrahera personal
- Konkurrenskraftigt regelverk

Prestationsgapet upplevs störst avseende bra skattesystem, konkurrenskraftigt regelverk och inställning hos politiska beslutsfattare samt förmågan att attrahera personal.

Vilka faktorer man lägger störst vikt vid skiljer sig till viss del mellan olika länder, men förändras också över tiden. De finansiella befattningshavarna i den svenska undersökningen klassade både etik och moral, IT-mognad och aktivitet i handeln bland de fem viktigaste faktorerna för en finansplats. Etik och moral är en hygienfaktor i avseendet att den är en nödvändig förutsättning och uppnår den inte en viss grundnivå i internationell jämförelse så flyttar man någon annanstans. Faktorer som likviditet, effektivitet och säkerhet i transaktioner är också så grundläggande för en finansplats att förutsättningarna nu är uppfyllda nästan överallt. Konkurrensfördelar skiftar därmed över till andra faktorer. Som tur är kan vi konstatera att Sverige anses stå sig väl avseende just dessa ovan nämnda grundförutsättningar; se bild 4. Detta stöds också av flera internationella rankingsystem. Exempelvis rankas Sverige som ett av de minst korrupta och mest transparenta länderna i världen.

Av de fem viktigaste faktorerna i den svenska undersökningen kvarstår därmed två; förmågan att attrahera personal och ett konkurrenskraftigt regelverk. Dessa tillhör tyvärr toppskiktet av listan över faktorer som sämst lever upp till kraven. Övriga faktorer med stort prestationsgap är bra skattesystem och inställning hos politiska befattningshavare. Detta stämmer mycket väl med de av rådet två återstående identifierade förbättringsområdena; skattesystem och sektorns legitimitet. Legitimiteten är viktig eftersom den påverkar ett vitt spektrum av faktorer, som möjligheter att införa gynnsamma skatteregler eller viljan att arbeta i sektorn.

Efter att man rensat bort nödvändiga basförutsättningar kvarstår med andra ord tre viktiga områden med prestationsgap. Dessa måste Sverige förbättra för att finansiella företag lokaliserade i Sverige ska kunna konkurrera internationellt:

- bra skattesystem
- konkurrenskraftigt regelverk och politisk lyhördhet
- förmåga att attrahera kvalificerad personal.

Av dessa så är de två första ”kopierbara”, dvs. om de politiska förutsättningarna finns är det möjligt att anpassa skatter och regler till desamma som i mer framgångsrika finansplatser. Faktorerna utgör därför inte starka konkurrensfördelar för de redan framgångsrika (eftersom konkurrenter hastigt

kan komma i kapp). Däremot är de tillräckligt viktiga för att kunna anses utgöra kraftiga konkurrensnackdelar för de länder där skatter och regler är direkt ogynnsamma och där den politiska viljan saknas att förändra dem. Den tredje faktorn; förmågan att attrahera kvalificerad personal, är däremot inte ”kopierbar” utan tar lång tid att bygga upp och är därmed den mest strategiskt viktiga av faktorerna.

”Förmågan att attrahera personal” kan inte kopieras, utan tar lång tid att bygga upp och är därmed den mest strategiskt viktiga av faktorerna.

1. Bra skattesystem

Ett av de områden som bidrar mest till att sänka den samlade bedömningen av Stockholms möjlighet att bli en starkare finansplats är skattesystemet, då det påverkar förutsättningarna på så många områden. Ett bra skattesystem bedöms som en av de viktigaste förutsättningarna samtidigt som de finansiella befattningshavarna i undersökningen gav systemet klart underkänt. Oavsett om frågan ställts till finansföretag med huvudkontor i Sverige eller huvudkontor utomlands är den negativa värderingen av det svenska skattesystemet densamma.

Den skatt som bedöms vara mest skadlig är inkomstskatten följt av förmögenhetsskatten; se bild 5.

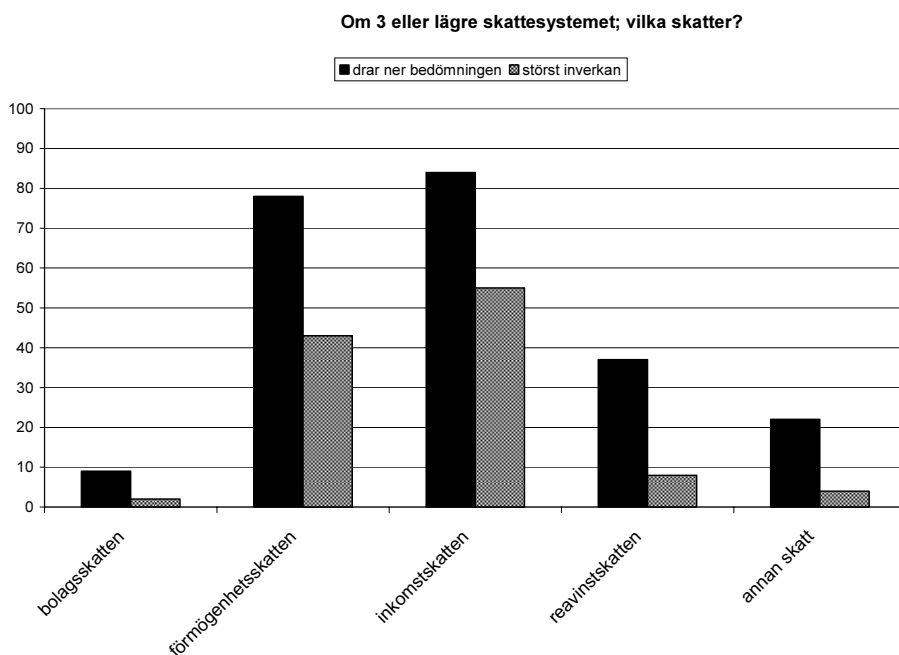

Bild 5. Skadliga skatter. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm, 2006.

Tillgången till kvalificerad arbetskraft påverkar utvecklingspotentialen för ekonomin i stort. Förmågan att attrahera kvalificerad personal är den mest kritiska faktorn även för en finansplats och med EU:s inre marknad för finansiella tjänster finns tendensen att den mest kvalificerade arbetsstyrkan från hela Europa samlas i London. Sverige som är ett litet land med ett litet språk har svårare att rekrytera kvalificerad utländsk arbetskraft. Vi har inte råd att dessutom förlora den bästa svenska arbetskraft vi har till konkurrerande finansiella centra. I de fall talanger flyttar ut är det viktigt att de senare kan lockas tillbaka med sina erfarenheter. Detta försvåras idag av höga skatter på inkomster och förmögenheter.

Regeringen har redan tagit beslutet att avskaffa förmögenhetsskatten, vilket rådet välkomnar. Sverige har dock en effektiv inkomstskatt på 47 procent, medan Frankfurt och Dublin har 37 procent, London 34 procent, Paris 32 procent och Zürich är nere på 22 procent.¹⁷ Detta är förstås ett generellt problem för alla företag i Sverige, men det är sannolikt ett större problem i sektorer med högavlönad personal som också har hög attraktivitet på en internationell arbetsmarknad. Även om rådet inte förespråkar skattekonkurrens måste gapet till konkurrenterna minska. Skattesystemet är en kritisk faktor om man ska förbättra förutsättningarna för finanssektorns utveckling.

2. Konkurrenskraftigt regelverk och politisk lyhördhet

Alla finansiella befattningshavare, både i Sverige och internationellt, understryker vikten av att regelverk och tillsyn upplevs som sunda, förutsägbara och rättvisa. Reglering är den faktor som lyfts fram som avgörande i kampen mellan New York och London som ledande finanscentrum och som anses vara det främsta skälet till att New York har tappat sin tätposition.

De svenska kommentarerna betonar också nödvändigheten av stabila spelregler. Detta hänger samman med en politisk lyhördhet för sektorns förutsättningar och behov. I både svenska och internationella undersökningar framhålls vikten av att känna politiskt stöd ("Government and Regulators response to business needs"). I Sverige upplever dock branschen en bristande legitimitet och att politiker har dålig förståelse för och en negativ inställning till finanssektorn.

3. Förmåga att attrahera kvalificerad personal

Tillgång till kvalificerad personal är den absolut viktigaste enskilda faktorn för en finansplats enligt både svenska och internationella undersökningar. Att förbättra tillgången till kvalificerad personal kräver olika typer av åtgärder och det tar tid att skapa en konkurrensfördel på detta område. När ett kluster av humankapital väl är

¹⁷ Effective Employee Tax Rate 2006, Doing Business, PwC for the World Bank.

etablerat har det dock god förmåga att självutvecklas ytterligare. Innovationer och utveckling sker där kvalificerad personal samlas och duktiga människor tenderar att vilja vara där andra duktiga människor finns, vilket ger en god cirkel.

Förmågan att attrahera personal beror i sin tur dels på om det finns tillgång till kvalificerad personal i landet, dvs. kvalitet på utbildning och forskning, och om man kan behålla dessa i Sverige/locka tillbaka, dvs. på utvecklingsmöjligheter, flexibel arbetsmarknad, belöningsstruktur och skattesystem (se ovan) samt faktorer som livskvalitet och kommunikationer; se bild 6.

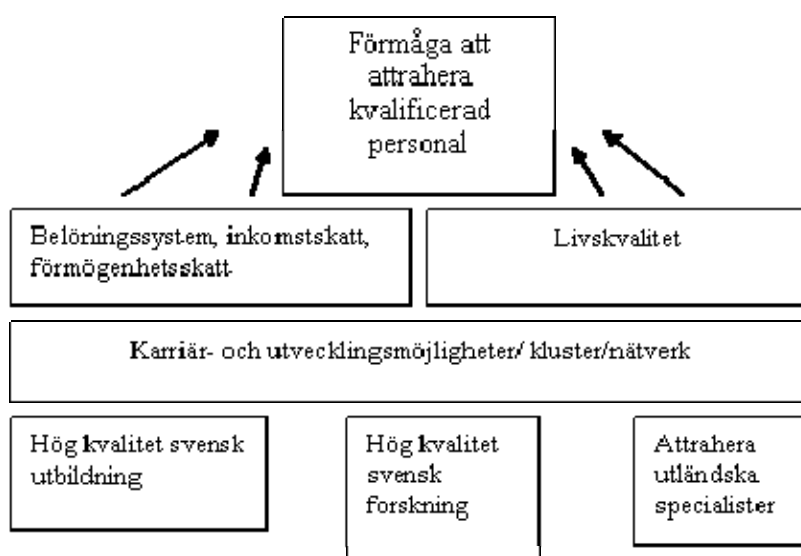

Bild 6. Exempel på faktorer som påverkar förmågan att attrahera kvalificerad personal.

Rådet anser att stärkt innovationskraft är en förutsättning för att Sveriges finansiella sektor ska vara internationellt konkurrenskraftig. För att åstadkomma detta är det mycket angeläget med förbättringar på ovanstående områden och rådet avser att återkomma till detta i kommande rapporter.

För att själva framgångsrikt kunna hantera och för att kunna hjälpa sina kunder att hantera den globala, tekniska och demografiska utvecklingen måste finansiella sektorn bidra med ständigt nya eller förbättrade flexibla, effektiva lösningar och produkter. Innovationskraft ska här tolkas som vilja till anpassning, flexibilitet, förändring och utveckling i vid mening.

Förutom de mycket viktiga redan berörda områdena; förmåga att attrahera kvalificerad personal, ett konkurrenskraftigt regelverk och skattesystemets

utformning, kan det också handla om områden med tillväxtpotential, vad som händer inom forskning och utbildning, vad som ger bra livskvalitet, möjligheter att skapa ett kluster av kvalificerat humankapital etc. Med andra ord kan det även inkludera faktorer som finansmarknaden inte i undersökningen bedömde tillhöra de viktigaste, men som rådet anser påverkar andra kritiska faktorer för innovationskraft. Som exempel kan nämnas forskning och utbildning som påverkar tillgången till kvalificerad personal, samt samspelet mellan näringsliv och utbildning som påverkar produktutvecklingsmöjligheterna.

Rådet bedömer det som mycket angeläget med förbättringar på dessa områden för att den finansiella sektorn i Sverige i allmänhet och proffsmarknaden i synnerhet ska ha förutsättningar att vara internationellt konkurrenskraftig och avser återkomma till detta i kommande rapporter.

Även om rådet identifierar förbättringsområden och föreslår åtgärder återstår dock frågan om det finns goda förutsättningar för att kunna genomföra åtgärderna? Som tidigare berörts har allmänheten erfarenheter av privatmarknaden för finansiella produkter, men rimligen inte av proffsmarknaden, och därmed är förståelse för den finansiella proffsmarknadens förutsättningar låg. Det kan leda till att politiska och finansiella beslutsfattare har svårt att få stöd för åtgärder som främjar tillväxt för proffsmarknaden, men som inte direkt kommer privatmarknaden till godo. I värsta fall kan en bristande legitimitet också ge ett opinionstryck för samhällsekonomiskt skadliga åtgärder.

3. Förutsättningar för en samlad satsning

För att ha möjlighet att hävda sig i den internationella konkurrensen och värna Stockholms position är det avgörande att alla aktörer samlar sina krafter - företagen i branschen, myndigheter, riksdag och regering. Målet är att stärka den svenska finansiella sektorns konkurrenskraft och därmed kan inte de olika intressenterna motverka varandra på hemmaplan. Finns det förutsättningar för en samlad satsning?

Den första frågan är om det finns en samsyn kring vilka faktorer som är viktiga och mest kritiska att åtgärda för att Stockholm ska vara en attraktiv finansplats. Om denna samsyn finns så är nästa fråga om det finns möjligheter och vilja att genomföra åtgärderna. Detta påverkas rimligen av hur viktig man tycker branschen är för resten av samhället och vilket förtroende man hyser för branschen. Detta innefattar både politikernas åsikter och allmänhetens syn på sektorn i form av den allmänna opinionen.

3.1 Samsyn om sektorns förutsättningar

Prospera har under hösten 2006 på uppdrag av Finansplats Stockholm genomfört en undersökning med frågor till **politiker och media** för att se hur deras inställning till finansbranschen ser ut.¹⁸ Politiker och media har fått göra en bedömning av hur viktiga några utvalda faktorer är för en finansplats generellt, varefter de gett betyg på hur Stockholm som finansplats står sig avseende de faktorerna.

Eftersom det gäller *vilka faktorer som är viktiga för att en finansplats ska vara attraktiv, dvs ett produktionsperspektiv* utgår vi ifrån att själva finansbranschen är bäst skickad att bedöma detta. Det är ju de som dagligen upplever hinder och utvecklingspotential. Genom att deras bedömningar också stämmer väl överens med internationella undersökningar ger det stöd för denna uppfattning. Frågan är snarast hur stor förståelse de andra intressenterna har för vilka förutsättningar som är viktiga för sektorn och var det finns förbättringsbehov.

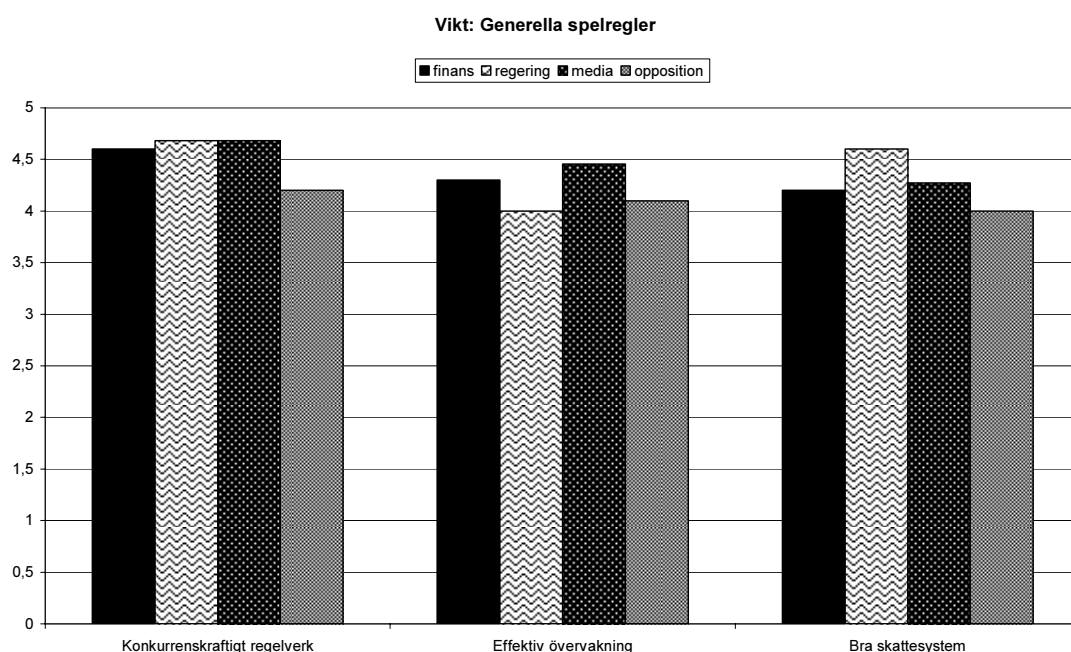

Bild 7. Betydelsen av generella spelregler för en finansplats. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm 2007.

Media har samma uppfattning som branschen när det gäller rangordning av de faktorer som avser generella spelregler, men fäster som synes en högre vikt vid alla faktorerna; se bild 7. Även ledamöterna från oppositionspartierna har samma rangordning, men där anses betydelsen av dessa generella spelregler vara lägre.

¹⁸ Intervjuer har gjorts med ca 52 riksdagsledamöter (jämt blocken) varav ca 17 i relevanta utskott, samt med 23 ekonomijournalister och ledarskribenter.

Ledamöterna från regeringspartierna har en klart starkare uppfattning än branschen om vikten av ett bra skattesystem och rangordnar det som viktigare än effektiv övervakning.

Generella spelregler som konkurrenskraftigt regelverk, effektiv övervakning och bra skattesystem är alla faktorer som politiker kan påverka, och därmed ”kopierbara” från framgångsrika finansplatser. Två av tre av dessa faktorer bedömer ledamöterna från regeringspartierna som viktigare än vad branschen gör. Frågan är då vilket betyg Sverige får för dessa faktorer och om aktörerna ser något behov att förbättra (prestationsgap mellan hur viktig en faktor anses vara och vilket betyg Sverige får för faktorn); se bild 8.

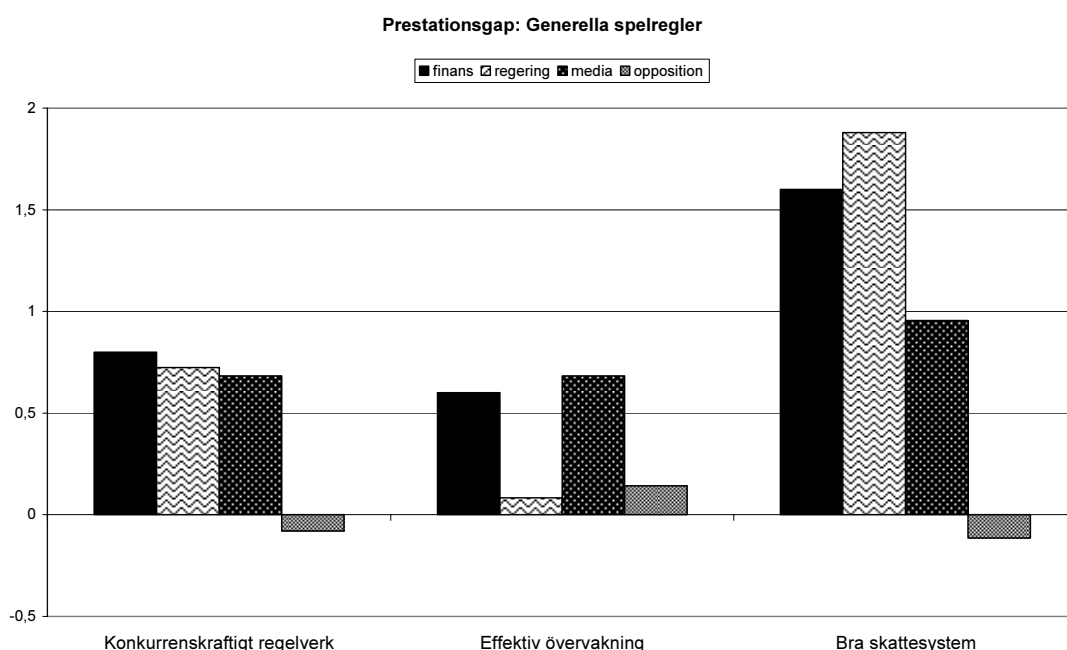

Bild 8. Gap mellan vikt och betyg för Stockholm som finansplats avseende generella spelregler. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm 2007.

Vid en summering av förbättringsbehovet för dessa faktorer ser branschen själva det största behovet av förbättringar, följt av regeringspartierna. Avseende faktorn ett bra skattesystem ser regeringspartierna till och med ett större behov av förändring. Även media ser ett behov av förbättring på alla dessa områden, medan oppositionspartierna är i stort sett nöjda och t.o.m. anser att skattesystemet och regelverket överträffar kraven, om än marginellt.

Avseende skattesystemet anser företrädare för nuvarande regeringspartierna och media precis som finansaktörerna att inkomstskatten följt av förmögenhetsskatten och sedan reavinstskatten drar ned betyget mest.¹⁹

¹⁹ Följdfrågan har endast ställts till de som gav skattesystemet ett betyg på 3 eller lägre.

Vikt: Likviditet, tillgänglighet och säkerhet i handel

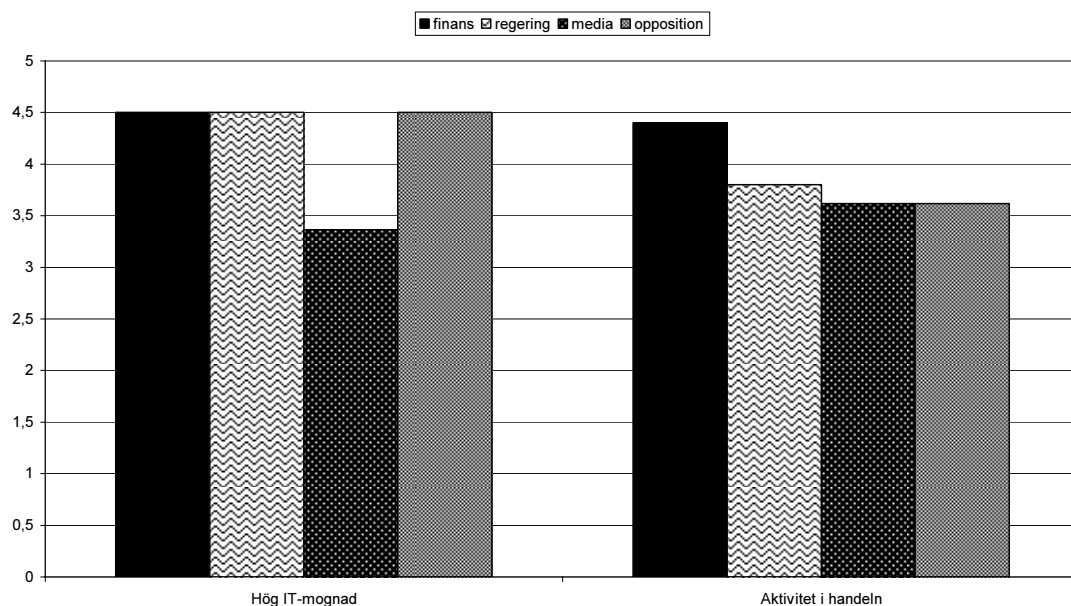

Bild 9. Betydelsen av likviditet, tillgänglighet och säkerhet i handel för en finansplats. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm 2007.

IT-mognaden kan sägas indikera nivå på tillgänglighet och säkerhet. Där sätter riksdagspolitikerna samma vikt som branschen, medan media avviker. Alla grupper fäster lägre vikt vid aktivitet i handel än vad branschen själva gör (i undersökningen med politiker och media benämnd Hög omsättning på börsen); se bild 9. Detta indikerar en bristande kunskap om branschens förutsättningar då likviditet, tillgänglighet och säkerhet i handel är basförutsättningar för en finansplats attraktion. Här har finanssektorn en uppgift att sprida kunskap.

Prestationsgap: likviditet, tillgänglighet och säkerhet i handeln

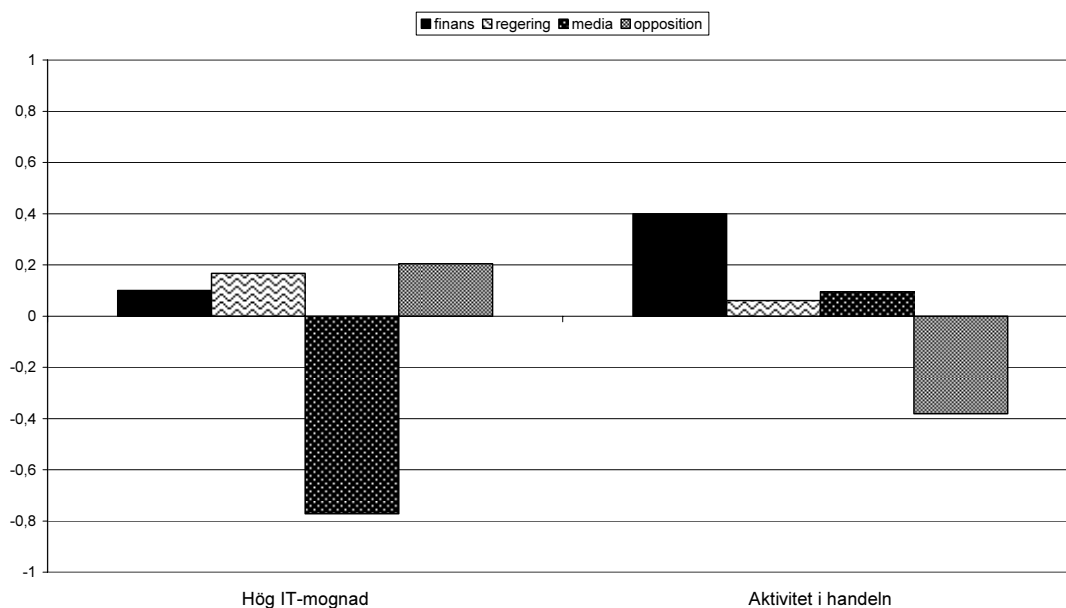

Bild 10. Prestationsgap mellan vikt och betyg för Stockholm som finansplats avseende likviditet, tillgänglighet och säkerhet i handel. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm 2007.

Branschen ger Stockholm ett relativt högt betyg på båda områdena, men anser att dessa hör till de allra viktigaste faktorerna, vilket gör att de ändå ser ett förbättringsbehov för aktivitet i handeln. Oppositionspartierna sätter precis samma betyg på handeln i Stockholm som branschen, men fäster mycket lägre vikt vid handelns betydelse vilket gör att de anser att faktorn redan överpresterar.

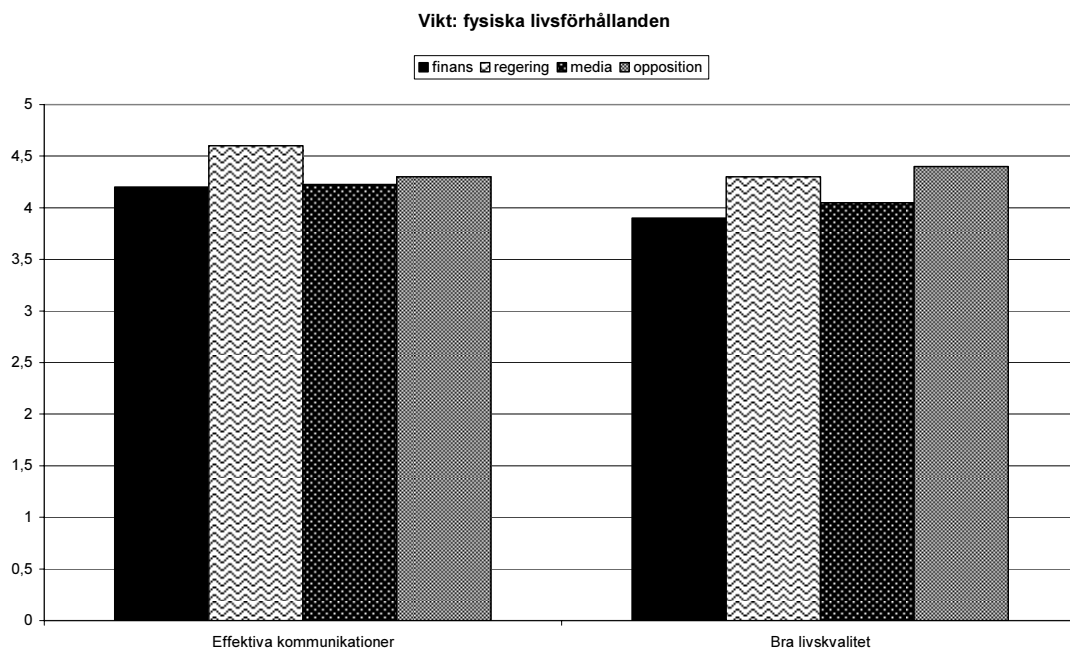

Bild 11. Betydelsen av fysiska livsförhållanden för en finansplats attraktionsförmåga. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm 2007.

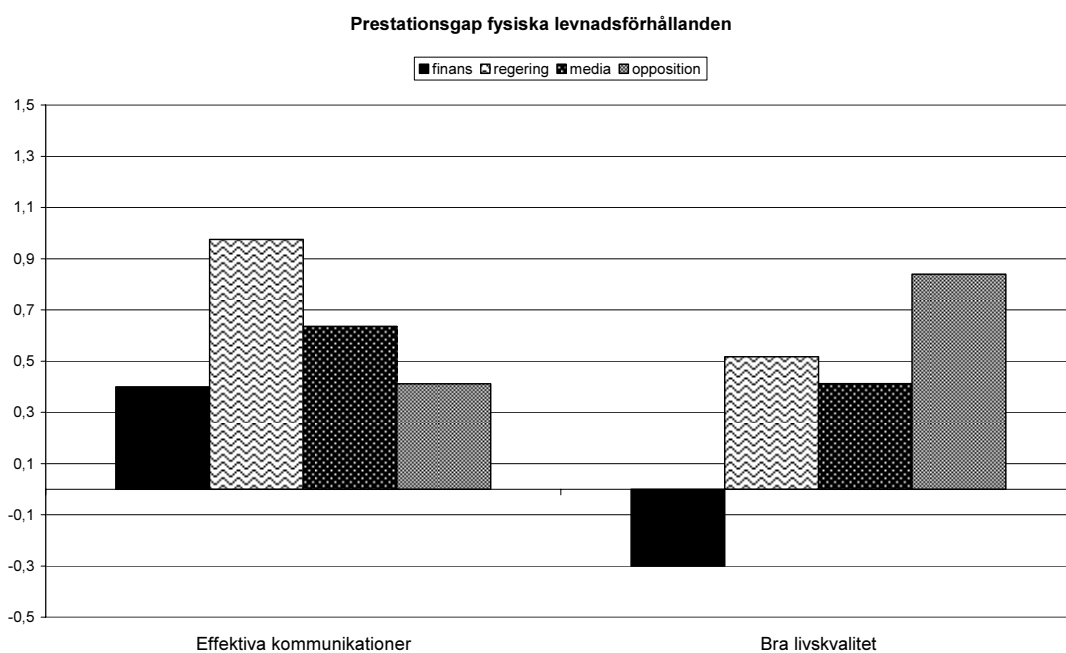

Bild 12. Prestationsgap mellan vikt och betyg för Stockholm som finansplats avseende fysiska livsförhållanden. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm 2007.

Alla grupperna fäster större vikt vid fysiska levnadsförhållanden än vad branschen gör; se bild 11. Finansbranschen ger också dessa faktorer högre betyg och ser inget större förbättringsbehov. De som ser störst förbättringsbehov är regeringspartierna som också är de som har viss möjlighet att påverka kommunikationer och livskvalitet i form av skolsystem och hälsovård.

Överlag gav företrädare för oppositionspartierna, regeringspartierna och media stor vikt till alla faktorerna, även om samsynen inte var särskilt stor gällande rangordningen. I relation till finansbranschens bedömning av vilka faktorer som är viktiga ger regeringspartierna en högre vikt till effektiva kommunikationer, skattesystem och livskvalitet, medan oppositionspartierna avviker genom att fästa högre vikt vid livskvalitet och lägre vikt vid både regelverk och skattesystem. Journalisterna är de som totalt ligger närmast finansbranschen avseende vilka faktorer som är viktiga.²⁰ Detta är knappast förvånande då en stor andel avser finansjournalister som arbetar nära sektorn och bör vara initierade.

Av de viktiga faktorerna kan regeringen påverka regelverk, tillsyn, skattesystem, effektiva kommunikationer och till viss del även livskvalitet (skol- och hälsosystem etc.). Alla dessa påverkbara faktorer förutom tillsyn bedömer regeringspartiernas representanter som viktigare än vad branschen gör; se bild 7, 9, 11.

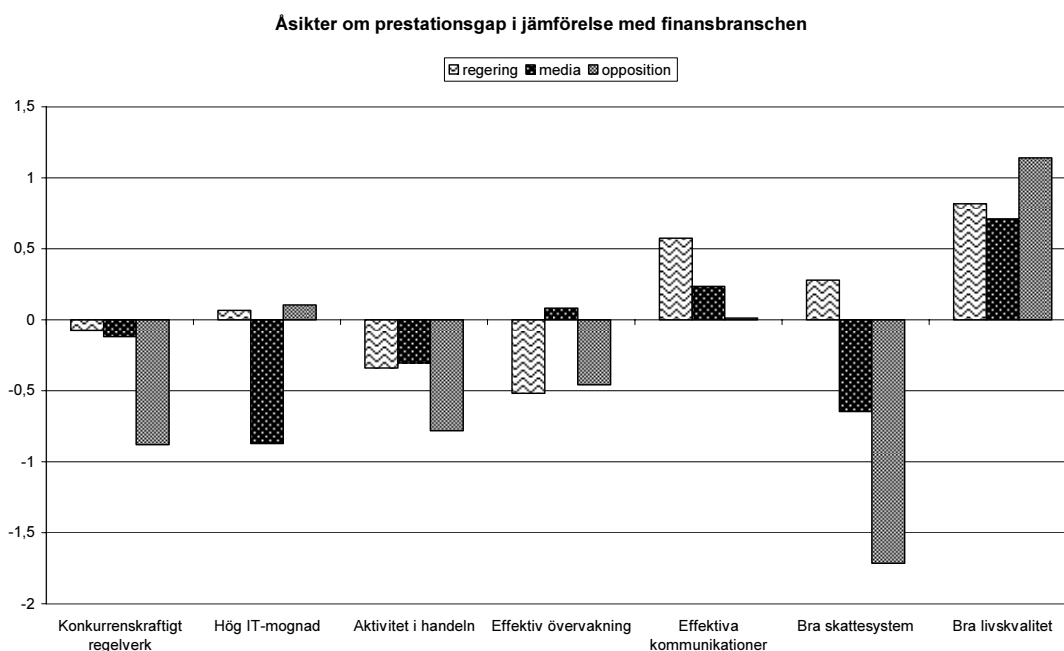

Bild 13: Jämförelse mellan åsikter om gap mellan vikt och värdering. Om positivt värde ser intressenten ett större förbättringsbehov än finansbranschen. Ett negativt värde innebär ett mindre förändringsbehov.

²⁰ Gruppens gap mot finanssektorns bedömning har beräknats per faktor och sedan har gapen summerats för varje grupp.

Ledamöterna från regeringspartierna ser ett prestationsgap för de flesta viktiga faktorerna som överensstämmer med eller till och med överstiger branschens egen bedömning; se bild 13. Media ser totalt sett ett något mindre behov av förbättringar än vad branschen gör då de värderar faktorerna högre. Oppositionsledamöternas åsikter om förbättringsbehov är de som skiljer sig mest från branschens bedömning. De tycker i princip att det är tillfredsställande som det är och ser bara ett större förbättringsbehov än branschen avseende livskvalitet.

Även om det inte råder full samstämmighet blir slutsatsen att det finns en grund till gemensam strävan. De nuvarande regeringspartiernas förståelse för vad som är viktigt för branschen och åsikter om var förbättringar behöver ske överensstämmer (eller överträffar) på alla viktiga punkter med branschens. Journalisterna har också en högre förståelse för finansbranschens situation än oppositionspartierna.

3.2 Förtroende

Även om förståelsen för finansplatsens förutsättningar och förbättringsbehov är relativt stor, påverkas rimligen möjligheterna och viljan att verka för förbättringar av hur viktig man tycker branschen är för resten av samhället och vilket förtroende man hyser för branschen.

Det krävs en bred förståelse/acceptans för hela sektorns vikt i samhällsutvecklingen och samtidigt insikt om dess sårbarhet om förutsättningarna försämras. Frågan är även hur stor samsynen är med allmänheten som politikerna ska representera och media informera. Hur viktig anser de olika grupperna att sektorn är för Sverige, hur stor förståelse bedömer de olika grupperna att politiker och allmänheten har och vilket förtroende har grupperna för finanssektorn?

En stark finansbransch är mycket viktig för svensk ekonomi anser;

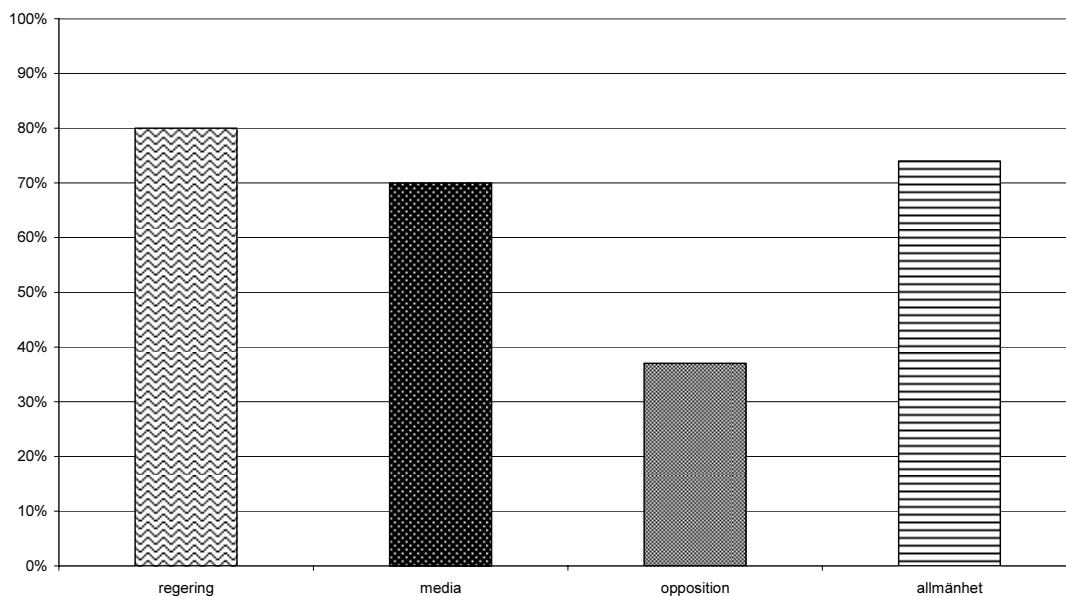

Bild 14. Andel av intressenterna som har klassat betydelsen av en stark finansbransch som mycket viktig för svensk ekonomi. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm och Finansmarknadsrådet 2007.

Det finns en stark samsyn avseende att en stark finanssektor är mycket viktig för svensk ekonomi. Det anser 80 procent av ledamöterna från regeringspartierna, 70 procent av journalisterna och 74 procent av allmänheten; se bild 14. Av oppositionsföreträdarna anser däremot endast 37 procent att finanssektorn är mycket viktig för svensk ekonomi.

Det finns en stark samsyn avseende att en stark finanssektor är mycket viktig för svensk ekonomi.

Resultatet från undersökningarna visar att både politiker, media och allmänhet bedömer politikernas inställning till finansiell sektor som betydligt mer positiv än vad branschen gjorde i undersökningen våren 2006. Däremot håller alla aktörerna (även allmänheten) med branschen om att allmänheten generellt har en dålig förståelse för finanssektorn.²¹ Det kan konstateras att det varit ett regeringskifte mellan undersökningen med finansbranschen under våren 2006 och med politiker, media och allmänhet senhösten 2006. Branschens negativa bedömning av politikernas inställning våren 2006 avspeglade då sannolikt den bild som oppositionspartierna (dåvarande regering med stödpartier) stod för. Det är viktigt med ett brett politiskt stöd för att ge sektorn en stabil grund. Finansbranschen bör därför prioritera att närma sig nuvarande opposition i frågor som rör inställningen till sektorn och aktivt arbeta för att stärka förståelsen.

²¹ Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm och Finansmarknadsrådet 2007.

Idag bedömer sammanfattningsvis både en majoritet av allmänheten och av regeringspartiernas representanter finanssektorn som minst lika viktig som finansbranschen själva gör vilket innebär att det nu finns förutsättningar att åstadkomma förbättringar!

Förtroendegraden för en sektor bedöms påverka möjligheterna och viljan att driva igenom förändringar. Därför har man i en andra del av höstens undersökning valt ut ett antal faktorer som bedöms som viktiga för förtroendet för en bransch generellt och tittat på hur väl politiker och media anser att finanssektorn står sig avseende dessa förtroendefaktorer. För att komplettera bilden har Prospera på uppdrag av Finansmarknadsrådet genomfört en liknande intervjuundersökning om förtroendefaktorer riktad till allmänheten; se bilaga 1 (däremot ställdes inte frågor om faktorer som är viktiga för en finansplats då allmänheten bedömdes ha svårt att uttala sig om detta).

Undersökningen från våren 2006 visade hur finansbranschen då uppfattade att politikerna och de som de ska representera, allmänheten, har en begränsad förståelse för sektorn och en negativ inställning.²² **Finns det fog för branschens bedömning, på vilka områden finns i så fall ett förtroendeproblem och hur ska förtroendet förbättras?**

De faktorer som valdes ut som relevanta för vilket förtroende man har för en bransch var: kvalificerad personal, etik och moral, fungerande konkurrens, innovationskraft, efterfrågan produkter, prisvärda produkter, tillväxtmotor, samhällsnyttiga produkter, internationell konkurrenskraft och god lönsamhet. Alla de utvalda faktorerna bedöms också av grupperna som viktiga (ca 4 och över) för vilket förtroende man har för en bransch; se bild 15.²³

²² Politikernas inställning fick betyget 2.6 och Allmänhetens inställning 2.9.

²³ God lönsamhet ansågs ha stor påverkan på vilket förtroende man hyser för en bransch, men av intervjukommentarerna framgår att det snarast är ett negativt samband, dvs en god lönsamhet har en negativ påverkan på förtroendet.

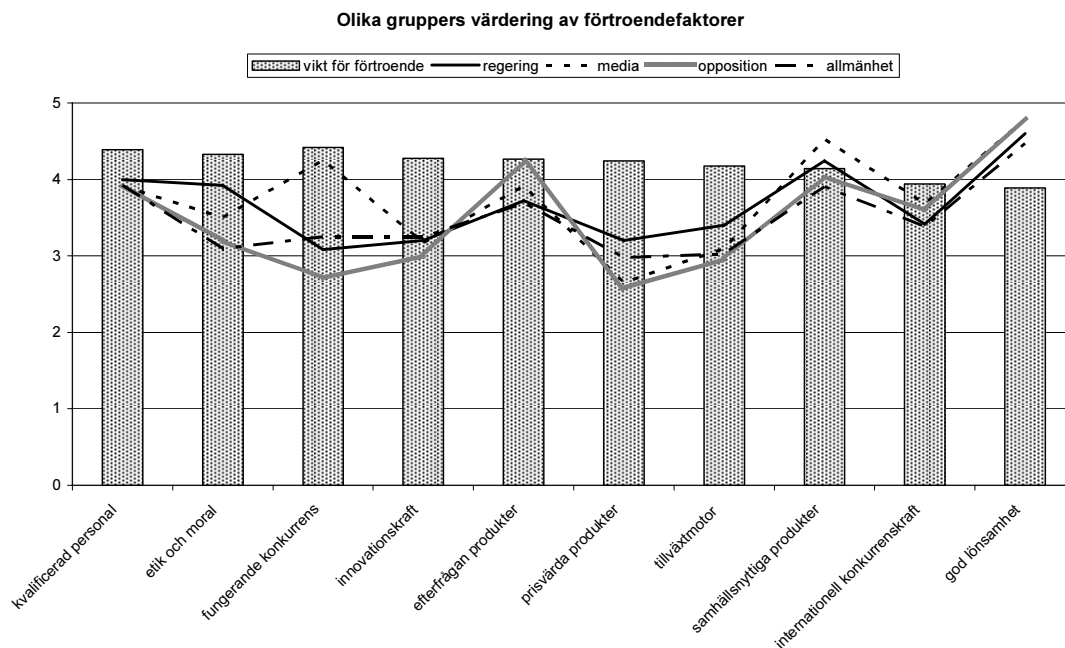

Bild 15. Värdering förtroendefaktorer. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm och Finansmarknadsrådet 2007.

De förtroendefaktorer som alla grupperna totalt bedömer stämma in väl på finanssektorn är samhällsnyttiga produkter och god lönsamhet, medan de som inte stämmer in är innovationskraft, tillväxtmotor och prisvärda produkter. Regeringspartierna värderar etik, konkurrens, prisvärdhet och tillväxtmotor högre än oppositionspartierna som ger dessa faktorer underbetyg. Allmänheten håller i stort med regeringspartierna, men ligger närmare oppositionens åsikter när det gäller etik och moral, samhällsnytta och tillväxtmotor. Intressant är att media bedömer konkurrensen som mycket väl fungerande och att även allmänheten ger den ett bättre betyg än vad riksdagsmännen gör. Allmänheten tycker också i högre grad än media och oppositionspartier att produkterna är prisvärda.

Vad innebär då dessa åsikter för möjligheterna att genomföra förändringar?

För att tydliggöra detta visar vi förtroendefaktorerna i ett par undergrupper som vi lite förenklat rubricerat; "viktigt för landet" och "seriositet".

Undergruppen "viktigt för landet" består av

- samhällsnytta (erbjuder produkter/tjänster som är viktiga för samhället),
- tillväxtmotor (är en bra tillväxtmotor, bidrar till att skapa jobb och arbetstillfällen),
- innovation (visar innovationskraft i utvecklingen av nya produkter och tjänster).

Faktorerna i den här undergruppen är av betydelse då ett gott betyg för dessa innebär att man anser att finansbranschen har betydelse för hela samhället och att det ligger i allas intresse att den värnas. Ett gott betyg bör därmed innebära möjligheter och en vilja, oavsett ideologisk uppfattning, att genomföra

förändringar som förbättrar förutsättningarna för branschen (och därmed för samhället).

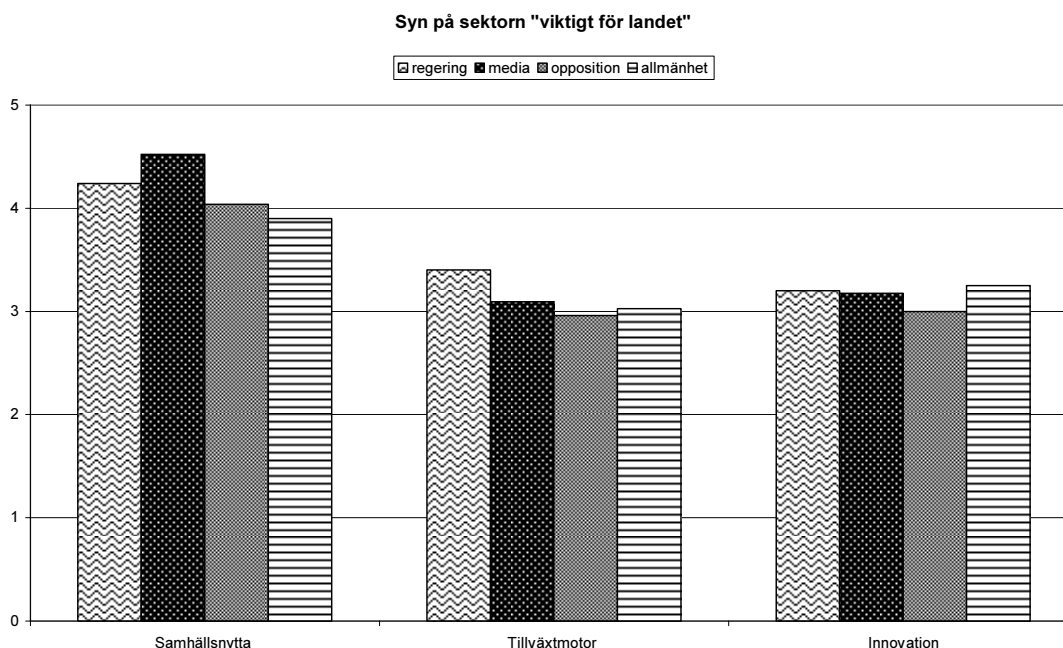

Bild 16. Värdering av "viktigt för landet"-faktorer. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm och Finansmarknadsrådet 2007.

Här får finansbranschen höga betyg för samhällsnytta (vilket överensstämmer med bedömningen att sektorn är viktig; se bild 14), medan betygen knappt kan sägas vara godkända avseende tillväxtmotor och innovation. Det är tydligt av kommentarerna till svaren avseende tillväxtmotor att begreppet i många fall har tolkats begränsat till det direkta bidraget. En negativ syn på sektorn som tillväxtmotor är då grundad i att man bara känner till den sysselsättningsminskning som skett i samband med storbankernas filialnedläggningar, men inte den motsvarande ökning som istället skett på andra områden. Det indirekta bidraget har i stället betonats av flera som motiverar sin negativa syn på sektorn som tillväxtmotor med att den inte i tillräcklig utsträckning bidrar till tillväxt genom att tillhandahålla riskkapital. När det gäller bristande innovation hänvisar majoriteten återigen till storbankerna och deras likartade produktutbud.

I undergruppen "Seriositet" har vi placerat

- etik och moral (har god etik och moral)
- konkurrens (har väl fungerande konkurrens)
- prisvärda produkter (erbjuder prisvärda produkter och tjänster)
- kvalificerad personal (har kvalificerad/kunnig personal)
- god lönsamhet (har god lönsamhet).

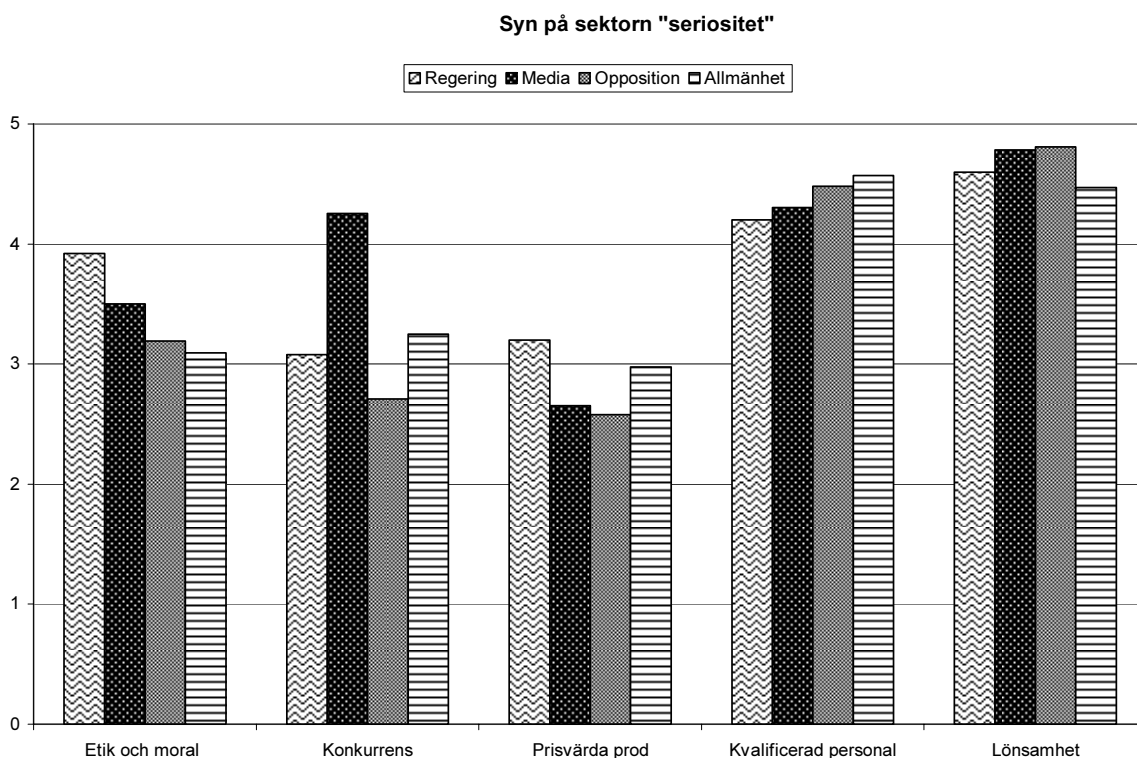

Bild 17. Värdering av Seriositet-faktorer. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm och Finansmarknadsrådet 2007.

Faktorerna i den här undergruppen är av betydelse då ett gott betyg för seriositet rimligen kan tolkas som ett gott förtroende för sektorn vilket underlättar för politiker att främja utvecklingen i sektorn.

Här kan man konstatera att utgångsläget inte är speciellt bra. Med tanke på att god lönsamhet snarast är negativt för förtroendet är det bara kvalificerad personal som får ett gott betyg. Det är oroande att etik och moral, konkurrens och prisvärda produkter värderas lågt; se bild 17. Kopplingen till lönsamhet kan tolkas som att kunderna anser att de betalar ett överpris. I intervjukommentarerna framgår också att det upplevs suspekt att såväl företag som individer tjänar "för mycket" pengar. Även avseende konkurrens och prisvärda produkter refererar man till de fyra storbankerna och en likartad prisbild för tjänster till allmänheten.

Vi kan också konstatera att enstaka "affärer" får långvariga konsekvenser för hela sektorns trovärdighet. En stor mängd kommentarer avseende etik och moral i intervjuerna rörde Skandia. Problem med bolagsstyrning är troligen inte vanligare i finansiell sektor än i någon annan bransch, men får mycket större konsekvenser i denna bransch eftersom trovärdighet utgör en väsentlig del av den tjänst som kunderna betalar för.

Trovärdighet utgör en väsentlig del av den tjänst som kunderna betalar för.

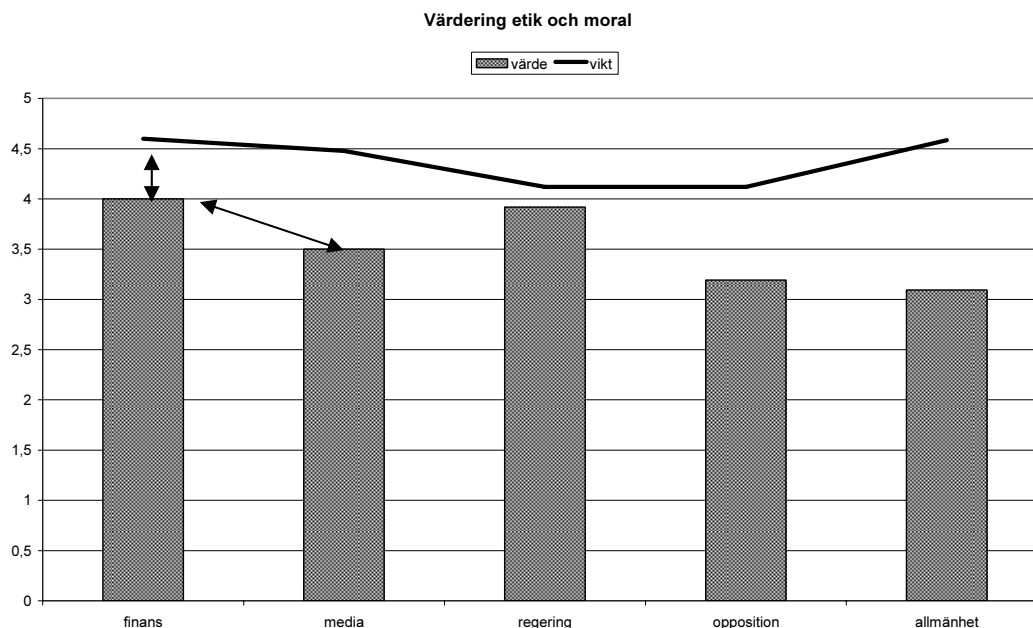

Bild 18. Värdering av etik och moral, samt finansbranschens uppfattning om vikten. Källa: Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm och Finansmarknadsrådet 2007.

I det internationella perspektivet är god etik och moral en basförutsättning och endast om ett lands etik och moral inte generellt upplevs uppnå en viss nivå kan det rimligen anses vara en direkt konkurrensnackdel. I det internationella perspektivet står sig Sverige som vi tidigare konstaterat bra. I det nationella perspektivet har däremot finansbranschens upplevda nivå av etik och moral en mycket stor betydelse för förtroendet för sektorn. Undersökningarna visar att Finansbranschen har god insikt om vikten av etik och moral, men inte anser sig leva upp till kraven. Övriga grupper ger en lägre värdering av nivån på etik och moral i branschen än vad sektorn gör. Förtroende är inte något man får, utan det förtjänas först efter långvarig erfarenhet. Det tar lång tid att uppnå, men går snabbt att förlora. Rådet anser att branschen måste arbeta systematiskt med att stärka etik och moral inom finanssektorn och med att förbättra andra intressenters erfarenheter och bedömning.

Det är viktigt att branschen arbetar systematiskt med att stärka etik och moral inom finanssektorn och med att förbättra andra intressenters erfarenheter och bedömning.

Förtroendet för bank och finans i jämförelse med andra branscher

För att kunna sätta värderingarna av förtroendefaktorerna i relation till något har flertalet frågor gällt fem olika branscher, varav bank och finans är en. De övriga är IT och telecom, läkemedel och biotech, mode och design samt verkstad. I denna

jämförelse framstår finansbranschen något sämre än snittet för de andra branscherna.

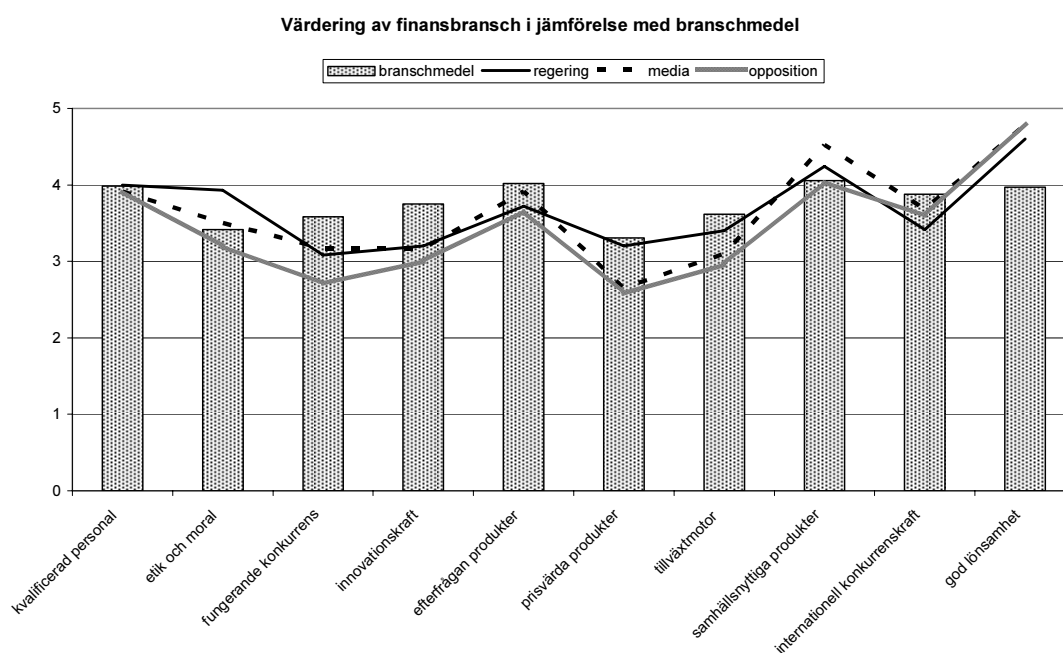

Bild 19. Olika aktörers värdering av förtroendefaktorer för finansbranschen i jämförelse med branschmedel.

När det gäller faktorer som uppfattas som viktiga för *förtroendet* för en bransch bedömdes finansbranschen som sämre än de andra branscherna avseende merparten av faktorerna; se bild 19. Det enda område där finanssektorn fick högst värde av branscherna var god lönsamhet, vilket ca hälften angav att de uppfattade som en faktor med negativ inverkan på förtroendet.²⁴

Det svaga förtroendet för branschen kan begränsa möjligheterna och viljan att genomföra nödvändiga åtgärder.

När det gäller förtroendet för branschen är det som vi konstaterat ett relativt svagt utgångsläge och det kan begränsa möjligheterna och viljan att genomföra nödvändiga åtgärder. Negativa attityder påverkar ett vitt spektrum av områden som utformning av regelverk, ökande krav på konsumentskydd och företagets attraktionskraft som arbetsplats. Här gäller det att branschen inte bara känner sig orättvist bedömd, utan det krävs ett visst mått av självrannsakan. Faktiska händelser som dåligt bemötande, dålig kvalitet på rådgivning, skandaler av etisk art etc. påverkar naturligt allmänhetens inställning negativt och innebär ett hot för hela sektorns förtroendekapital. Branschen måste ta detta på allvar och vidta åtgärder. Till detta kan läggas den höga lönsamhet som råder i vissa delar av sektorn i kombination med konkurrens om kvalificerad personal, vilket i sin tur

²⁴ Även allmänheten ger finanssektorn lägre betyg än branschmedel för alla faktorer utom lönsamhet.

ger upphov till höga ersättningsnivåer i dessa delsektorer och iögonfallande konsumtion. Oavsett befogade eller obefogade attityder måste branschen ta dem på allvar och systematiskt arbeta med att förbättra förtroendet. Om branschen bedömer de negativa attityderna som obefogade är det kunskapsuppbyggnad och effektiv kommunikation med allmänhet och med politiska beslutsfattare som måste till. I kunskapsuppbyggnaden och opinionsbildningen har naturligtvis även media en mycket viktig roll. För att möjliggöra en samlad satsning på finansiell sektor räcker det inte att i bästa fall få godkänt för förtroendet, utan alla värden måste upp!

4. Handlingsplan för att skapa förutsättningar för en samlad satsning på finanssektorn i Sverige

Ska den finansiella sektorn i Sverige ha förutsättningar att långsiktigt förbli internationellt konkurrenskraftig är det avgörande att alla aktörer samlar krafterna - företagen i branschen, akademi, myndigheter, riksdag och regering. Undersökningarna²⁵ visar att det finns en samsyn om att sektorn är viktig för landet och den politiska majoritetens förståelse för finansplatsens förutsättningar och förbättringsbehov är relativt stor. Möjligheterna och viljan att verka för förändringar påverkas dock rimligen av vilket förtroende man känner för branschen och där krävs förbättringar!

Här har politiska och finansiella beslutsfattare en gemensam uppgift att bygga upp såväl den förståelse som det förtroende som är förutsättningar för att kunna genomföra de åtgärder som krävs för att kunna utveckla finanssektorn i Sverige. Att stärka förtroendet för den finansiella sektorn är ett långsiktigt projekt som kräver åtgärder på flera fronter.

Rådet presenterar i denna temarapport en handlingsplan vars primära syfte är att förbättra de grundläggande förutsättningarna för en samlad satsning för att stärka finanssektorn. Handlingsplanens tre åtgärdsområden är inte fristående utan ska ses som tre integrerade delar som alla behövs. I huvuddrag krävs:

- att **politiker, myndigheter och branschen gemensamt arbetar** för att stärka den finansiella sektorn, en nationell satsning. Åtgärderna syftar i huvudsak till att säkra ett konkurrenskraftigt regelverk genom att öka politikernas och myndigheters förståelse för och kunskap om branschen och att ömsesidigt förbättra förtroendet mellan politiker/myndigheter och branschen.

²⁵ Attitydundersökningar med finansbranschen (våren 2006) samt politiker, media och allmänhet (hösten 2006) utförda av Prospera Research AB på uppdrag av Finansplats Stockholm och Finansmarknadsrådet.

- att **de olika delarna av branschen samlar resurserna** för att kunna ta på sig ett större ansvar för att driva gemensamma frågor och arbeta för att stärka förtroendet för den finansiella sektorn. Branschen vill få större ansvar och frihet, men måste visa att den har kapacitet och är beredd att ta på sig ett bredare ansvar.
- att staten och branschen gemensamt arbetar för att **stärka allmänhetens kunskaper och förtroende** för finansiell sektor. Detta ligger i både branschens och statens intresse. För att de politiska beslutsfattarna ska ha möjligheter att genomföra nödvändiga åtgärder för att stärka branschen (och motverka regleringstryck i motsatt riktning) krävs stöd från den allmänna opinionen. I de fall staten delegerar ansvar till allmänheten (t ex pensionsbeslut) är det även statens uppgift att se till att allmänheten får rimliga förutsättningar att ta ansvaret. Detta betyder i sin tur att allmänhetens grundläggande kunskaper i finansiella frågor liksom deras förtroende för branschen måste stärkas.

Rekommendationerna, inklusive delområden, kan sammanfattas enligt följande:

1. Samordning för att bättre säkra ett konkurrenskraftigt regelverk

- Utveckla plattformar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.
- Tillsätt Expertpanel med uppdrag att utveckla praxis.
- Bredda kompetensen i Finansinspektionens styrelse.

2. Samordning och förstärkning av branschorganisationerna

- Formalisera, utveckla och resursallokera till en ny paraplyorganisation för hela branschen.
- Utveckla en koordinerad ansats för att utveckla relationerna med politiska beslutsfattare, media och allmänhet.
- Utveckla samordning av aktuell heltäckande statistik.

3. Gemensam utbildningssatsning för allmänheten

- Undersöka kunskapsnivån.
- Satsa gemensamt under en trovärdig huvudman.
- Utnyttja effektiva kanaler på flera fronter.
- Integrera privatekonomi i obligatoriska ämnen i skolan.
- Utbilda och fortbilda lärare.
- Tydliggöra roller och ansvar.

4. Koordinera svenska ”främjande-insatser”

- Förbättra kunskapsutbytet mellan statliga, kommunala och privata främjandeinsatser och organisationer.
- Anordna årlig sammankomst med avrapportering på Finansdepartementets initiativ.

4.1 Samordning för att bättre säkra ett konkurrenskraftigt regelverk

För en bibehållen konkurrenskraft krävs att politiker, myndigheter och branschen gemensamt arbetar för att stärka den finansiella sektorn, dvs **en nationell satsning**. Åtgärderna syftar i huvudsak till att öka politikernas och myndigheternas förståelse för och kunskap om branschen och att ömsesidigt förbättra förtroendet mellan politiker, myndigheter och branschen. Det handlar för branschens del om ökade satsningar på att sprida kunskap och bygga förtroendefrämjande relationer. För politikernas och myndigheternas del handlar det om att sätta sig in i den komplexa sammansättningen av olika faktorer som är grundläggande för framgång för ett finansiellt centrum och att genom närmare samverkan med branschen skapa mer stabila och förutsebara spelregler för marknadens aktörer, samt bygga ett ömsesidigt förtroende.

Utveckla plattformar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte

Stabila spelregler ger trovärdighet. Staten kan och bör ta sitt ansvar genom att skapa tydliga stabila spelregler och klargöra vad man ser som sitt ansvarsområde och vilka områden man överläter åt branschen att råda över. För att våga satsa måste företagen känna sig trygga med att de har långsiktiga tydliga ramar för hur regler utformas så att förutsättningarna för deras verksamhet inte dramatiskt förändras till följd av kortsiktiga beslut.

Det är viktigt att politiska beslutsfattare och reglerare har kunskaper om och en förståelse för branschens förutsättningar och verksamhet. Det är viktigt för både politiker, departement och Finansinspektionen att i ett tidigt skede söka åsikter från branschen för högsta möjliga kvalitet på regleringar, för att försäkra genomförbarhet och effektivitet och för att minska risken att introducera regleringar som senare måste ändras. Det är betydelsefullt att man samverkar med branschen inte bara avseende specifika regleringsförslag utan att man aktivt arbetar på att bygga relationer och nätverk genom olika mer permanenta grupper och paneler. Exempel på detta är Treasury Select Committees Retail Financial Service Group och Assoc. Parliamentary Group on wholesale financial services som är viktiga kanaler för tvåvägskommunikation mellan reglerare och bransch i Storbritannien och där idéer kan testas i ett tidigt stadium. Ett annat exempel är EU-kommissionens intergrupper där parlamentariker tvärpolitiskt träffas för att diskutera teman av gemensamt intresse. Diskussioner i den riktningen förs också i Sverige och rådet tror att det skulle innebära ett positivt bidrag till kunskaps- och relationsbyggnad. Samråd i olika former har också ett signalvärde genom att visa att myndigheterna är lyhörda för branschens åsikter.

Här har också branschen ett ansvar för att diskussionerna ska bli meningsfulla genom att bidra med rätt representanter för rätt tillfälle. Branschen bör samordna sig och utse representanter som kan och har mandat att föra branschens talan.

Även om den finansiella marknaden nu är ”avreglerad” i jämförelse med för tjugo år sedan, är det fortfarande en bransch som kännetecknas av relativt mycket särreglering. Idag beslutas merparten av regleringen i Bryssel och harmoniseringen innebär i många fall en högre grad av detaljreglering. Självklart måste Sverige följa de beslut som fattas inom EU, men man kan aktivt driva sina frågor under regleringsprocessen.

Inom EU ökar det kraften om branschen samarbetar med myndigheterna/departementet i förhandlingsprocessen. Det innebär att Sverige måste samla sina krafter för att få gehör och bättre kunna bevaka sina intressen i förhållande till aktiv och samlad lobbyverksamhet från andra länder. Ju bättre underlag finansiella företag verksamma i Sverige kan förse svenska företrädare med, desto större möjlighet att få gehör internationellt.

När regler väl beslutats är det även viktigt att ha en genomarbetad strategi för hur de ska implementeras på bästa sätt i Sverige för att upprätthålla konkurrenskraft i sektorn.

Tillsätt Expertpanel med uppdrag att utveckla praxis

Det är viktigt att känna en ”rättstrygghet” i betydelsen att branschen kan känna sig trygg i att myndigheter tolkar olika regleringar med hänsyn tagen till omvärldens utveckling och branschens verklighet. Reglerna ska tjäna sitt syfte men inte äventyra en sund affärsutveckling. Praxis måste därför hela tiden utvecklas. När ett enskilt institut inte är överens med finansinspektionen om vad som är en rimlig tolkning av en regel, kan det därför vara av värde för båda parter att få en tredje parts bedömning. Detta skulle kunna ske genom att Finansinspektionen tillsätter en panel med seniora representanter för olika delar av branschen och eventuellt även från kringtjänster (som revisor eller jurist). Denna Expertpanel skulle inte kunna fatta något bindande beslut, utan snarare ge rekommendationer som kan ligga till grund för att utveckla praxis.

Bredda kompetensen i Finansinspektionens styrelse

Förtroendet för Finansinspektionen kan förbättras ytterligare genom att bredda rekryteringsbasen till styrelsen. I Sverige tillsätts i princip inte personer som är aktiva i finansbranschen i styrelsen. Ett sätt att öka kompetensen om branschens förutsättningar och bygga upp förtroendefrämjande relationer, är att utse

styrelsemedlemmar med gedigen branschfarenhet till Finansinspektionen. Till skillnad från idag bör inte pågående operativa engagemang vara diskvalificerande. Eventuell jävsproblematik kan hanteras i andra länder och bör kunna hanteras även i Sverige. Statusen på styrelseuppdragen kan behöva höjas genom att öka styrelsearvoden.

4.2 Samordning och förstärkning av branschorganisationerna

Sverige är ett litet land och för att kunna satsa och konkurrera internationellt måste vi samla resurserna. Det gäller inte bara i förhållandet mellan olika intressenter utan också internt inom den finansiella sektorn. Det här området avser frågor om hur branschen kan arbeta för att främja utvecklingen av sektorn, marknadsföra sig för politiker, myndigheter, media och allmänhet, hantera problem och samarbeta. I Sverige finns ett femtontal branschorganisationer inom finansiell sektor. Branschen är fragmenterad, de olika delsektorerna har skilda förutsättningar och det är därmed naturligt att de i vissa frågor har olika uppfattningar och prioriteringar (t. ex. när de representerar köp- respektive säljsidan). Finansbranschen måste ändå samla krafterna bättre kring ett antal gemensamma frågorna, dels för att driva EU-frågor, dels för att arbeta med opinionsbildning och bevakning av de gemensamma intressena på hemmaplan. För att återkoppla till den tidigare diskussionen i avsnitt 2.1 om privatmarknaden respektive proffsmarknaden, måste även aktörerna med professionella kunder inse att de är beroende av privatmarknaden i form av ”den allmänna opinionen” och att även proffsmarknaden därför måste bidra till kunskapsuppbyggnad hos dessa.

Branschorganisationerna fyller ett antal skilda funktioner, som de lagt olika tonvikt vid. Bland de vanliga kan nämnas:

- tillhandahålla utbildning
- utveckling av standarder och riktlinjer
- lobbying/remissvar
- PR och information
- insamling och publicering av statistik

Vi avser här att kommentera och presentera några idéer avseende de tre senare funktionerna.

Formalisera, utveckla och resursallokera till en ny paraplyorganisation för hela branschen

Remissarbetet innebär en allt större arbetsbelastning för branschorganisationerna och slukar alltmer resurser (inte bara i Sverige utan i hela Europa). Omfattande internationella regelverk som Basel II, IFRS och arbetet med EU-direktiv som

MiFID har ytterligare ökat bördan. Arbetet innebär både att följa utvecklingen på områdena och att bevaka den svenska sektorns intressen. Behovet att söka bred input från medlemmarna med i många fall korta svarsperioder gör att organisationerna i flera fall fått prioritera om. Detta skifte från uppgifter av sekretariatkaraktär till att aktivt försöka påverka omvärlden och att hävda branschens intressen gentemot departement, inspektion och internationellt kan också innebära ett förändrat kompetensbehov.

En avsevärd del av arbetet bedrivs i kommittéer och arbetsgrupper på både nationell och internationell nivå, som försöker påverka regleringsprocessen. Större finansiella institut har ofta representanter i ett stort antal arbetsgrupper. Mindre företag har svårare att avvara de resurser som krävs för att engagera sig i föreningarnas arbete och risken finns därmed att representationen blir sned och att det är svårt för myndigheter att veta om en förening talar för hela sektorn. Det förekommer också en överlappning av medlemskap där större finansiella företag är medlemmar i flera branschorganisationer. Branschglidning leder sannolikt till att detta ökar i framtiden och i kombination med begränsade resurser och att lagstiftare i ökad omfattning använder branschorganisationerna för utvecklingsarbete och för rådgivning/samråd, förstärks behovet av att samla resurserna. Det finns i princip två sätt att hantera arbetsökningen utan att behöva offra de andra viktiga funktionerna, konsolidering eller samverkan.

Det finns i princip två sätt att hantera arbetsökningen utan att behöva offra de andra viktiga funktionerna, konsolidering eller samverkan.

Till följd av branschglidningen har tillsynen av de olika delarna av sektorn nu samlats hos en myndighet, Finansinspektionen. Trenden är densamma internationellt. Bankerna står för en majoritet av fondsparandet idag och en stor del av livmarknaden mätt i nya premier. De är också stora spelare i fondkommissionärsverksamhet mm. Kanske det är dags att även branschorganisationerna accepterar branschglidningen och går samman?

Ett annat alternativ är samverkan, vilket redan sker i vissa frågor både nationellt och med internationella samarbetspartners. En tanke värd att diskutera vore en relativt självständig paraplyorganisation för finanssektorn i Sverige med Svenskt Näringsliv som förebild, med syfte att minska dubbelarbetet och samla krafterna på vissa områdena. Det vore ett sätt att försäkra att det viktiga informations- och marknadsföringsarbetet inte blir bortprioriterat av remissbördan. Samarbetsprojektet Finansplats Stockholm med tio organisationer som medlemmar innebär ett utmärkt utgångsläge. En formalisering av detta, inkorporering av övriga organisationer och ökade resurser skulle kunna innebära att respektive organisation skulle kunna fokusera på sina branschspecifika frågor.

Utveckla en koordinerad ansats för att förbättra relationerna med politiska beslutsfattare, media och allmänhet.

Förutom deltagande i det nedan föreslagna folkbildningsprojektet bör branschen på andra sätt aktivt sprida kunskap och förståelse, både generellt genom t. ex. privatekonomernas mediearbete, men också genom punktinsatser. Riktade fortbildningsinsatser kan göras mot politiker och media med syfte att skapa en bättre förståelse för vilket bidrag en stark, innovativ finansmarknad kan ge svensk ekonomi och för en ökad förståelse av delsektorernas roll och förutsättningar.

Riktade fortbildningsinsatser kan göras mot politiker och media med syfte att skapa en bättre förståelse för vilket bidrag en stark, innovativ finansmarknad kan ge svensk ekonomi.

Detta kan exempelvis göras genom att branschorganisationer bjuder in riksdagspolitiker från relevanta utskott alternativt partigrupper på temakvällar. Avseende media är det också betydelsefullt att branschorganisationerna gör punktinsatser, t. ex. i form av specialinformation, riktade till ekonomijournalister och arbetar mer med bakgrundsinformation vid pressträffar. Det krävs en kontinuerlig påminnelse om sektorns viktiga roll, då det i vardagen är lätt att fastna i kvartalsrapportering och bonussiffror.

Utveckla samordning av aktuell heltäckande statistik

Avsaknaden av pålitlig, aktuell och heltäckande statistik utgör ett problem när det gäller att bygga upp kunskap och förståelse för den svenska finansiella sektorn.

Ett generellt problem är att den officiella statistiken dras med arvet från industrisverige och är uppbyggd utifrån tillverkningsgrenar och inte anpassad till att Sverige nu i allt högre grad är ett tjänstesamhälle. Eftersom sektorn utvecklas så snabbt med nya typer av företag är det också svårt för de officiella definitionerna att hänga med och därmed svårt att fånga hela sektorn. Siffrorna varierar också betydligt mellan åren vilket indikerar kvalitets- och mätproblem.

Det är viktigt att svenska myndigheter aktivt deltar i det europeiska utvecklingsarbetet på området.²⁶ I det sammanhanget vill rådet också passa på att ta avstånd från den branschindelning som Nutek/IVA använder där den finansiella sektorn hänförs till infrastruktur tillsammans med bl a el-industri,

²⁶ Beslutet att inkludera premiepensionssystemet i finansiell sektor från den 1 mars är ett steg i rätt riktning.

vattenförsörjning och sjötransporter.²⁷ En sådan indelning snarare försvårar förståelsen för den finansiella sektorn som en kvalificerad tjänstesektor.

Även om det är önskvärt med en förbättring av den officiella statistiken är det en lösning som kommer att ta tid och som sektorn inte har råd att invänta. Det är viktigt med korrekt och aktuell statistik om den finansiella sektorn för att beslutsfattare ska ha ett riktigt beslutsunderlag, men också för att kunna följa utvecklingen och för att kunna jämföra våra förhållanden med de i andra branscher och länder. Den typen av benchmarking är också ett viktigt inslag för att kunna möta eventuellt ogrundade uppfattningar om branschens lönsamhet, konkurrensutsatthet etc. Stora skillnader i verklighetsuppfattning mellan politiker, akademi och bransch på vissa områden (t ex huruvida det råder hård konkurrens eller inte) försvårar en gemensam strävan, vilket är nödvändigt för att stärka Stockholm som finansiellt centrum. Genom en objektiv och trovärdig beskrivning och statistik skulle många av de frågor som nu är infekterade bättre kunna diskuteras.

En lösning till att på kort sikt få fram användbar heltäckande statistik som utvecklas med sektorn är att branschorganisationerna själva tar på sig uppgiften att sammanställa aktuell statistik. Det görs till viss del idag, men statistiken är fragmenterad och det krävs att organisationerna samverkar med varandra för att få fram en konsistent ”Finansplats Sverige”-statistik. Även disaggregerade data för olika verksamhetsgrenar är värdefulla för att kunna följa utveckling, bidrag och potential för olika delsektorer och jämföra dessa med internationella siffror.

Det krävs att organisationerna samverkar med varandra för att få fram en konsistent ”Finansplats Sverige”-statistik.

Rådet tror att det skulle vara till stor nytta för alla aktörer att göra en självutvärdering avseende hur deras respektive delsektor utvecklas och står sig internationellt, alternativt gemensamt anlita en extern konsult för en samlad studie. För en samlad satsning behöver alla beslutsfattare vederhäftig information att luta sig mot.

²⁷ Finansplats Stockholm-en statistisk beskrivning. Ernest & Young. Rapport beställd av KTH/Cefin april 2006.

4.3 Gemensam utbildningsatsning för allmänheten

Finansbranschen bygger på trovärdighet och förtroende. Dessvärre pekade undersökningarna på att allmänheten inte har tillräckligt starkt förtroende för branschen. Att finansbranschen inte uppfattas bidra genom innovationer eller genom att vara tillväxtmotor kan påverka viljan att stärka branschen. Att branschen inte heller uppfattas som helt seriös av allmänheten påverkar naturligtvis också möjligheterna och intresset hos beslutsfattare att genomföra förbättringsåtgärder och ökar risken för opinionstryck i motsatt riktning. Förtroende byggs genom tydliggörande av roller och ansvar och genom en ändamålsenlig reglering som också följs upp genom effektiv tillsyn, men också genom transparens/information och kunskap.

Både staten och branschen har intresse av att allmänheten får bättre kunskaper om finansiell sektor och finansiella produkter, samt ett bättre förtroende för branschen – alltså måste de arbeta tillsammans för att säkra den finansiella kompetensnivån hos konsumenterna. En högre kunskapsnivå ger mer krävande kunder och i längden en bättre kvalitet. Den demografiska utvecklingen (i hela västvärlden) gör även att staten måste skjuta en allt större del av ansvaret för att trygga den framtida försörjningen (t ex pensionsspara) till individerna och dessa måste få förutsättningar att ta detta ansvar.

Det är nödvändigt att staten slår fast och tydliggör sin ambition för konsumentskydd. Även om det naturligtvis är viktigt med ett grundläggande konsumentskydd för en väl fungerande marknad måste det sättas en tydlig gräns för hur långt statens ansvar ska sträcka sig. En riskfri finansmarknad varken existerar eller fungerar. Kunderna kan inte skyddas från alla risker eller från att göra dåliga affärer. Inte minst för att skapa förutsättningar för konsumenterna att bära ansvar, men också för att tydliggöra att ansvaret också åvilar konsumenten bör staten satsa på och stimulera till kunskapsuppbyggnad.

Denna princip stöds också av Charlie McCreevy, EU-kommissionär för inre marknaden, som uttalat ”Finansiell utbildning kan ge konsumenter den nödvändiga kunskap de behöver för att ta lämpliga beslut och jag tror att den ofta kan vara överlägsen reglering när det gäller att skydda konsumenter och investerare”.²⁸

Den finansiella kompetensnivån rent generellt bland den svenska allmänheten och därmed möjligheterna att fatta rationella finansiella beslut bedöms av olika intressenter som låg.²⁹ Antalet av och komplexiteten hos de finansiella

²⁸ EU Press Release IP/07/162

²⁹ I Prospera-undersökningarna senhösten 2006 har både politiker, media och allmänheten själva fått svara på huruvida de upplever att allmänheten generellt har tillräckliga finansiella kunskaper för att kunna ta ansvar för sin privatekonomi (krediter, pensioner, försäkringar). Alla grupper anser att allmänheten generellt har

produkterna har utvecklats dramatiskt de senaste 25 åren. Valmöjligheter bland finansiella produkter har därmed ökat, men folk i allmänhet är dåliga på att utvärdera och välja olika finansiella produkter. Finansiell information och utbildning har helt enkelt inte kunnat hänga med den sociala och ekonomiska utvecklingen. Även bortsett från de personliga tragedier och samhällsekonomiska kostnader som kan bli följden av att stora grupper av människor har problem att hantera sin privatekonomi berör detta den finansiella sektorns förutsättningar på flera sätt. Bättre finansiella kunskaper ger:

- mer realistiska förväntningar på vad man kan förvänta sig av banken/försäkringsbolaget och färre missförstånd om produkter och risker och därmed minskat regleringstryck
- större förmåga för den enskilde att själv ta ansvar och fatta sunda beslut och därmed minskat behov av konsumentskydd
- kunskap om att valmöjligheter finns, vilka de är och förmåga till kritisk utvärdering, vilket ger mer krävande kunder, större konkurrens och incitament till förbättrade tjänster
- fler aktiva kunder som bidrar till en större marknad för tjänster/produkter.
- förhoppningsvis mer positiva attityder till finansbranschen.

Många andra länder upplever samma problem med bristande finansiell förmåga och har startat eller ligger i startgroparna för nationella satsningar. EU-kommissionen har startat en extern kartläggning av vilka projekt för finansiell utbildning som pågår i länderna.³⁰ I Storbritannien har den brittiska finansinspektionen, FSA, fått ett utökat mål att ”främja allmänhetens förståelse av det finansiella systemet”. Som ett led i att uppnå detta initierade FSA 2003 ”the financial capability programme”. Under ledning av FSA har en grupp från olika sektorer (finansbranschen, myndigheter, arbetsgivare, fackförbund, utbildningssektorn och frivilligorganisationer) tagit fram ett omfattande program för att öka finansiell kunskap; se bilaga 2.

Rådet anser det vara av stor vikt att Sverige på motsvarande sätt gör en samlad nationell satsning på finansiell folkbildning. Storbritannien har hunnit relativt långt i sitt arbete och lärdomar därifrån kan utnyttjas för att snabbt komma igång.

Undersöka kunskapsnivån

Som en del i att bygga kunskap har man i Storbritannien gjort en omfattande undersökning hos allmänheten om finansiell förmåga, ”a comprehensive **baseline survey** to establish the current state of financial capability in the UK”. Det finns behov av en **kunskapsstudie** även i Sverige. Syftet är att så väl som möjligt ta reda

otillräcklig kunskap i privatekonomi (allmänheten 18 procent), medan de tillfrågade anser att de personligen har tillräcklig kunskap(55 procent).

³⁰ Beräknas offentliggöras i september 2007.

på var befolkningens kunskapsnivå befinner sig, men också att få en utgångsnivå att jämföra med i framtiden³¹. Finansinspektionen genomför en studie av konsumenternas finansiella beteende och kunskaper, som skulle kunna utgöra basen till detta.

Satsa gemensamt under en trovärdig huvudman

Det är viktigt med en **oberoende kvalitetsstämpel**, för att få förtroende och därmed genomslagskraft. Liksom i Storbritannien gäller det framför allt att **samla aktörerna under gemensam hatt och att skapa momentum**. Även om staten tar ledningen krävs marknadens stöd i form av arbetsinsats. Liksom i Storbritannien skulle Finansinspektionen kunna leda en styrgrupp med representanter från olika aktörer för att ta fram ett gemensamt program på olika fronter. I stort sett alla projekten i Storbritannien (skolan, unga vuxna, arbetsplatser etc.) skulle vara fullt genomförbara och önskvärda även i Sverige. Mål bör sättas och följas upp för varje projekt.

Utnyttja effektiva kanaler på flera fronter

Sverige är duktigt på konkurrensneutral information och det finns mängder av information tillgänglig för den som söker den på olika aktörers hemsidor. Problemet är att de personer som mest behöver det inte söker upp informationen, utan detta görs främst av de redan intresserade. Samhället måste **aktivt söka upp** människor. Det är viktigt att hitta rätt partners och att tänka kreativt. Hur, när och var vill människor bli nådda? Det gäller att ta tillvara de tillfällen målgrupperna är mottagliga. FSA lanserade exempelvis sin ”finansiella hälsokontroll” på tv-bolaget BBC:s hemsida. Vilka är de mest **effektiva kanalerna** och samarbetspartnerna för att påverka olika målgrupper i Sverige? Det kan vara andra partners än de vanliga, t. ex. barnavårdscentraler, fritidsledare och radiokanaler. Det gäller också att lansera budskapet positivt: ”Gör det bästa av dina pengar” som titel på ett seminarium på en arbetsplats attraherar fler än ”problem att få vardagen att gå ihop?”

Förutom att säkra att det finns resurser att föra ut kunskap, måste också strukturer byggas för ”mottagandet” på t. ex. skolor och arbetsplatser. **Det är därför viktigt att alla aktörerna känner att de har något att vinna på projektet**. Det behöver inte vara pengar utan kan vara annat av intresse. Som exempel kan nämnas att universiteten i Storbritannien numera måste publicera sin avhoppningsandel och det är en viktig variabel när blivande studenter bedömer universiteten. Pengabekymmer i sin tur är en viktig orsak till att studenter avbryter sina studier, vilket gör att det ligger i universitetets intresse att hjälpa studenterna. Branschfolk ställer upp med sin arbetstid och undervisar på arbetsplatser med material från Financial Capability Programme, men det leder i

³¹ Undersökningen planeras i Storbritannien att göras om vart fjärde/femte år för att mäta utvecklingen.

många fall till följdaffärer för respektive institut vilket gör att det ligger i de individuella institutens intresse att delta.

Integrera privatekonomi i obligatoriska ämnen i skolan

Liksom Storbritannien försöker Sverige skära ner antalet kärnämnen i skolan och det bedöms som mer effektivt att integrera privatekonomi i andra ämnen (matematik, samhällskunskap etc.). Enligt läroplanerna finns en möjlighet att göra det redan idag, men ämnet nämns mycket kort i förbigående. Det finns däremot inte med bland målen för ämnena och inte heller i bedömningskriterierna. Därmed är det sannolikt att andra delar prioriteras. Ämnet är alltför viktigt för både individ och samhälle för att helt vara beroende av frivilliga insatser. Diskussioner bör i samband med Utbildningsdepartementets översyn av läroplanerna hösten 2007 föras med Skolverket och Myndigheten för skolutveckling om de bästa och mest effektiva åtgärderna för att åstadkomma högre finansiell förståelse hos alla elever.

Utbilda och fortbilda lärare

Folkbildningsprogrammet (enligt ovan) kan via arbetsgrupper utveckla undervisningsmaterial med tillhörande handledning för lärarna (finns redan embryo fragmenterat t ex på Kronofogdens hemsida), liksom fortbildning för lärare om olika delar av det finansiella systemet (görs idag t. ex. av börser och Riksbanken). Utbildningen avseende finansiella systemets roll i samhället bör också stärkas i lärarutbildningen.

Tydliggöra roller och ansvar

För att förhindra slöseri med resurser eller att ansvar faller mellan stolarna måste staten vara tydlig med vilka myndigheter som bär huvudansvar för vad. Staten måste tydliggöra rollfördelningen mellan Finansinspektionen och Konsumentverket när det gäller finansiella konsumenter. Huvudmannaskapet i det finansiella folkbildningsprojektet bör stödjas av att Finansinspektionen liksom i Storbritannien får ett utökad mål att ”främja allmänhetens förståelse av det finansiella systemet”.

Ett annat exempel är att information till och kunskapsuppbyggnad hos den svenska allmänheten om pensionen skulle effektiviseras och ansvar tydliggöras med en gemensam myndighet för hela den allmänna pensionen.

4.4 Koordinera svenska "främjande-insatser"

Förbättra kunskapsutbytet mellan statliga, kommunala och privata främjandeinsatser och organisationer.

När det gäller att främja hela sektorn finns det många inblandade intressenter som Finansdepartementet, Näringsdepartementet, Sveriges riksbank, Finansinspektionen och branschorganisationerna. Dessutom finns de som marknadsför Sverige och Stockholm och där finansiell sektor bara är en del (t. ex. IVA, Handelskammaren, Stockholm Business Region). Ansvaret är fragmenterat och rådet anser det önskvärt med en mer koordinerad ansats när det gäller marknadsföringen av den finansiella sektorn. Även här är en utgångspunkt uppbyggandet av en gemensam syn på vad man vill uppnå. Att alla talar i gemensam sak är speciellt viktigt i ljuset av den ökade satsningen i flera europeiska finansplatser och för att hävda Sveriges intressen i det europeiska regleringsarbetet.

Anordna årlig sammankomst med avrapportering på Finansdepartementets initiativ.

Ett sätt att ytterligare förstärka koordineringen är att hålla en årlig sammankomst med representanter för alla intressenter med Finansdepartementet som sammankallande. Detta skulle innebära en årlig avrapportering av vad varje intressent gjort för att främja sektorn under året, samt en genomgång av framtidsplaner med syfte att hushålla med resurserna, hindra dubbelarbete eller att viktiga projekt faller mellan stolarna.

4.5 Slutkommentar

Rådet anser att de tre ovan kommenterade åtgärdsområdena (samordning *mellan* politiker, myndigheter och den finansiella sektorn, samordning *inom* den finansiella sektorn och en *gemensam* utbildningssatsning för allmänheten) är nödvändiga för att åstadkomma den samlade satsning som krävs för att stärka sektorns konkurrenskraft. På längre sikt är ökade kunskaper, relationsuppbyggnad och ett ökat förtroende en väsentlig strategisk plattform för att de relevanta aktörerna ska kunna genomföra de åtgärder och förbättringar som är kritiska, men som kan vara svåra att få nödvändigt opinionsstöd för med dagens förståelsegap. De mer eller mindre konkreta förslagen kan ses som en startpunkt för reflektion och debatt, men det är viktigt att det inte stannar med detta. Rådet avser att i kommande rapporter följa upp vad som händer på dessa områden. Vissa åtgärder kan initieras redan nu och på en del områden pågår redan diskussioner. Andra

delar av förslagen kräver samarbete mellan flera aktörer, myndigheter och departement, förstudier och finansieringslösningar som uppenbarligen kan ta längre tid att få till stånd. Det är avgörande att alla aktörer visar att man förstår vikten av förändring och av att samla krafterna. Att göra ingenting innebär inte att allt förblir som det är utan att finanssektorn i Sverige som helhet marginaliseras. Den finansiella sektorn i Sverige är ytterst viktig för landet och alla goda krafter bör samverka för att behålla och utveckla sektorns internationella konkurrenskraft.